

MAGYAR NEMZETI BANK

FELÜGYELŐ BIZOTTSÁGI JELENTÉS

2009. JÚNIUS–2010. JÚNIUS

ÁTIKTATVA: B/65

~~J/36.~~

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága tagjainak közös beszámolója az Országgyűlésnek a Felügyelő Bizottság éves munkájáról

A Magyar Nemzeti Bankról szóló
2001. évi LVIII. törvény 52/D. §-ának rendelkezése alapján

**A Magyar Nemzeti Bank
Felügyelő Bizottsága tagjainak közös
beszámolója az Országgyűlésnek
a Felügyelő Bizottság éves munkájáról**

2009. június–2010. június

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank
Felelős kiadó: dr. Simon András
1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

Tartalom

Összefoglaló a Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottságának megállapításairól	6
A) rész	
Az FB tevékenységének keretei	11
1. Az FB jogállása, hatásköre, feladata, személyi összetétele	14
2. Az FB működésének fő jellemzői, üléskezési és döntéshozatali rendje	15
3. Az FB kapcsolata az Országgyűléssel, a tulajdonossal, az ÁSZ-szal	16
4. Az FB működését elősegítő személyi, technikai és pénzügyi feltételek	17
B) rész	
Az FB ellenőrzési tevékenysége során szerzett tapasztalatok	19
1. Általános tapasztalatok	21
1.1. Az FB tevékenységének fő jellemzői	21
1.2. Kapcsolat és együttműködés az MNB vezetésével és munkavállalóival	22
1.3. Az MNB szervezeti működése, ennek szabályozása, a Vezetői Bizottság működésének tapasztalatai	23
2. Az MNB gazdálkodása	25
2.1. A belső gazdálkodás rendjének fő jellemzői	25
2.2. A 2009. évi mérleg és eredménykimutatás	25
2.3. A működési költségek és ráfordítások	26
2.4. Emberierőforrás-gazdálkodás	27
2.5. Beruházások	29
2.6. A hatékonyságjavító projekttel kapcsolatos intézkedések tapasztalatai	30
2.7. A 2010. évi pénzügyi terv	31
3. Tematikus vizsgálatok	32
3.1. A Logisztikai Központ üzemelésének 2009. évi tapasztalatai	32
3.2. Az informatikai stratégia megvalósulásának helyzete	33
3.3. Az MNB ingatlan és helyiséggazdálkodása	34
3.4. Az MNB kizárólagos tulajdonában lévő társaságok gazdálkodása, a tulajdonosi funkciók gyakorlása	34
3.5. Az MNB-ben folyó kutatási tevékenység, kapcsolatok a tudomány szférájával	36
3.6. A külföldi kiküldetések céljai és költségei	37
3.7. Végkielégítések az MNB-ben	38
3.8. Az MNB peres ügyei	38
3.9. Az MNB külső kommunikációs tevékenysége (tapasztalatok, költségek)	39
3.10. A belső működés kockázatainak kezelése	39
4. A belső ellenőrzési szervezet tevékenysége	42

Mellékletek	47
1. sz. melléklet: A beszámolási időszak alatt megtartott FB-ülések időpontjai, valamint a megtárgyalt napirendi pontok	49
2. sz. melléklet: A belső ellenőrzési szervezet vizsgálatainak témái és az FB hatáskörébe tartozó lényegesebb megállapításainak, ajánlásainak összefoglalása	51

Az Országgyűlésnek megküldött korábbi FB beszámolók:

J/4267.	2002. november–2003. június
J/10567.	2003. június–2004. június
J/16653.	2004. június–2005. június
J/5.	2005. június–2006. május
J/3308.	2006. június–2007. június
J/6022.	2007. június–2008. június
J/9864.	2008. június–2009. június

A beszámolóban használt rövidítések jegyzéke:

ÁSZ	Állami Számvevőszék
BEL	Belső ellenőrzés szervezeti egység
BIS	Bank for International Settlements
BKB	A Magyar Nemzeti Bank Beruházási és Költséggazdálkodási Bizottsága
CWT	Carlson Wagonlit Travel
EEF	A Magyar Nemzeti Bank Emberi erőforrások, szervezés és tervezés szervezeti egysége
FB	A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága
HAJÓ-projekt	Hatékonyágjavító projekt
IIA	Institute of Internal Auditors
IKK	Integrált kockázatkezelés
INFOREX	A Magyar Nemzeti Bank integrált számlavezető- és fizető rendszere
KBER	Központi Bankok Európai Rendszere
KELER	Központi Elszámolóház és Értéktár
KELER KSZF Kft.	KELER Központi Szerződő Fél Kft.
KPMG	KPMG Hungária Könyvvizsgáló, Adó- és Közgazdasági Tanácsadó Kft.
MNB	Magyar Nemzeti Bank
SAP	Integrált Vállalatirányítási Rendszer
SZMSZ	A Magyar Nemzeti Bank Szervezeti és működési szabályzata
VB	A Magyar Nemzeti Bank Vezetői Bizottsága
VIBER	Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer

Összefoglaló a Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottságának megállapításairól

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága (FB) a 2009. júliustól 2010. júniusig terjedő beszámolási időszakban 11 rendes és 1 zárt ülésén 45 anyagot tárgyalt. Az ebben az időszakban szerzett lényegesebb tapasztalatokat, megállapításokat a következők szerint összegezzük:

1. Az FB megállapította, hogy a Magyar Nemzeti Bank (MNB) a reá vonatkozó jogszabályok, valamint az Alapító Okirat előírásainak és szellemének megfelelően működik. A működés, ezen belül az irányítás gyakorlata érdemben megfelel a törvényi előírásoknak, illetve szabályozásnak. Az elmúlt évek tapasztalatai igazolták a jegybanktörvény 2007. évi módosításával bevezetett irányítási modell működőképességét. Az MNB szervezeti és működési rendjének változtatása óta jelentős szervezeti intézkedések nem történtek.

Az MNB elnöke a szükséges megalapozottsággal és kellő időben hozta meg a Bank belső működésére vonatkozó egy személyi felelős döntéseit. Ennek során nagymértékben támaszkodott a rendszeresen ülésező Vezetői Bizottság (VB) – mint konzultatív testület – tevékenységére. Az alelnökök, valamint az ügyvezető igazgató a belső szabályzatok szerint felügyelték a szervezeti egységeket, irányították a szakmai bizottságok tevékenységét és hozták meg a hatáskörükbe tartozó döntéseket.

Az FB tudomására nem jutott olyan tény vagy cselekmény, amely a vezetők, illetve a bizottságok működésében bármilyen szabálytalanságra utalt volna.

2. Az FB a jogszabályokon alapuló kötelezettségének eleget téve megvizsgálta az MNB 2009. évi beszámolójának és eredménykimutatásának az FB hatáskörébe tartozó részeit, és javasolta a Részvényesnek az abban szereplő mérlegfőösszeg és eredmény elfogadását.

2009-ben az MNB működési költségeinek összege 13,7 milliárd forint volt. Ez az előző évi költségeknél 1184 millió forinttal (7,9%-kal), a 2009. évi tervszámnál 4,3%-kal kevesebb. A 2009. évi költségek több mint a felét (55,8%-át) a személyi jellegű ráfordítások teszik ki. Ezek a költségek döntően a hatékonyságjavító projekt alapján történt munkaviszony-megszüntetésekkel, az alacsonyabb átlaglétsszámmal együtt járóan csökkentek, a bérek, a választható béren kívüli juttatások és az egyéb személyi jellegű költségek alacsonyabb alakulása miatt. Az utóbbiakat mérsékeltek, hogy 2009-ben nagyobb összegű felmentési és végkielégítési költségek merültek fel, mint 2008-ban. A banküzemi általános költségek szintén csökkentek, ami lényegében az összes költségcsoportnál – az előző évi szintnek megfelelő értékcsökkenési leíráson kívül – bekövetkezett mérséklődésből adódott, és ugyancsak nagyrészt a hatékonyságjavító projekt eredményességével hozható összefüggésbe.

Az FB pozitívan értékelte, hogy az MNB 2009-ben is költségtakarékos és hatékonyságjavító gazdálkodást folytatott. A működési költségek reálértékének 2006 óta tartó csökkenési folyamatában a legnagyobb arányú mérséklődés 2009-ben következett be. A költségfelhasználás az MNB tevékenységével összhangban van, a szigorú költséggazdálkodás nem okoz gondot a Bank feladatainak ellátásában.

3. Az MNB záró létszáma 2009. december 31-én 593 volt, 7,5%-kal (48 fővel) kevesebb, mint a 2008. év végén. A fluktuáció mértéke 2009-ben 12,8% volt, 1,7%-kal nagyobb, mint az előző évben. A 103 munkaviszony-megszűnésből 73 munkáltatói, 24 munkavállalói kezdeményezésre, 6 pedig nyugdíjazás, illetve egyéb kilépés miatt történt.

Az FB megállapította, hogy az MNB 2009-ben alapvetően eredményes emberierőforrás-gazdálkodást folytatott. A munkaerőmozgások tervezetthez és az évközi takarékosági intézkedésekhez közel állóan valósultak meg. Az MNB létszámának a 2009. évben történt csökkenése nem befolyásolta negatívan az MNB feladatainak ellátását. A létszámleépítés zavartalan lebonyolítását egyfelől a vezetők felkészítésével, másfelől a távozó munkavállalók elhelyezkedését segítő tanácsadási programmal támogatták. A programban résztvevő elbocsátottak mintegy 75%-a – részben az MNB

segítségével – 3-6 hónap alatt sikeresen elhelyezkedett. A 2009. évi munkaviszony-megszüntetésekhez kapcsolódóan eddig peres eljárás nem indult az MNB ellen.

Az MNB vezetése 2009-ben folytatta az elkötelezettség/elégedettség javítása érdekében megkezdett intézkedéseket, és újabbakat is eredményesen végrehajtott, valamint az emberierőforrás-menedzsmentben további fejlesztéseket tervez. Az FB az intézkedések megvalósulását és eredményességét figyelemmel kísérte.

4. Az MNB 2009-ben 1,8 milliárd forintot használt fel beruházási kifizetésekre. A beruházások döntő része az új számítástechnikai gépterem kialakításával, és az ahhoz hozzárendelt, valamint az IT-stratégia céljait szolgáló más eszközbeszerzésekhez kapcsolódott.

Az FB megállapította, hogy a 2009. évi tényleges beruházási kiadás az előző éviénél a Logisztikai Központ befejezésével összefüggésben lényegesen (közel 30%-kal) kisebb, de még a tervezettől is 23%-kal elmaradt. A megvalósított – az FB által is elismert – intézkedések következtében a beruházási folyamat tervszerűsége javult. A beruházások előkészítése megalapozottabbá vált, biztonságosabban szolgálja a fejlesztések hatékonyságát. A döntési folyamat egyenletesebb és rugalmasabb lett. Ugyanakkor az FB megerősítette a beruházási tervezés további javításának indokoltására vonatkozó ajánlását.

5. A kiegészítő fejlesztésekkel együtt 12,2 milliárd forint ráfordítású Logisztikai Központ beruházás megvalósulását az MNB Felügyelő Bizottsága rendszeresen figyelemmel kísérte. A beruházás létesítésének komplex vizsgálatán alapuló összefoglaló jelentést készített, amelyet az előző országgyűlési beszámolójához (J/9864) mellékletként csatolt és a Részvényesnek is megküldött.

Az FB a Logisztikai Központtól a beszámolási időszakban kapott információk alapján megállapította, hogy a létesítmény elvárásoknak megfelelő, folyamatos és biztonságos működése igazolta a beruházás célokra való megfelelőségét, megbízható kivitelezését és komplexitását. A kialakított mechanikai és elektronikai rendszerek megalapozták a működés korábnál lényegesen nagyobb, elérhető teljes biztonságát. A biztonsági rendszerek megfelelően működnek, a biztonságot veszélyeztető események nem történtek. A Logisztikai Központ berendezéseinek működésében 2009-ben tapasztalt hibák nem jelentősek, döntően garanciális jellegűek voltak, azok kijavítása megtörtént. A működés tapasztalatai alapján csak kisebb kiegészítő és pótlólagos beruházások váltak szükségessé.

A Logisztikai Központ üzemelésének 2009. évi tényleges költsége közel 1 milliárd forint volt, amivel szemben lényeges mértékű megtakarítás mutatkozott. A Logisztikai Központ működésével összefüggő kiadások és megtakarítások egyenlege -268 millió forintot tett ki, ami nem érte el az MNB működési költségeinek 2%-át.

6. Az FB már a korábbi beszámolójában az MNB tevékenysége minőségi színvonalának megőrzésére tekintettel hangsúlyozta a HAJÓ-projekt eredményeként végrehajtott intézkedések hatásai figyelemmel kísérésének fontosságát annak érdekében, hogy a szükséges korrekciós döntések időben meghozhatók legyenek. Az FB kérésére az MNB éves gazdálkodásáról szóló beszámoló kitértek a HAJÓ-projekt megvalósításának a működési költségekre, a beruházásokra és a működési kockázatokra gyakorolt hatásának bemutatására. Ezek alapján az FB meggyőződhetett arról, hogy a projekt időarányosan eredményes megvalósulása döntően hozzájárult a működési költségek jelentős mérséklődéséhez. Úgy hozott költségcsökkenést, hogy egyúttal strukturális ésszerűsítést is eredményezett. A HAJÓ-projekt megvalósítása – bár átmenetileg kedvezőtlenül hatott a munkatársak közérzetére – nem vezetett zökkenőkhöz, fennakadásokhoz a Bank működésében.
7. Az MNB a 2010. évi működési költségeire – központi tartalékkal együtt – 13,5 milliárd forintot tervezett. Ez 1,7%-kal kisebb a 2009. évi tényszámnál. A személyi költségek körében a HAJÓ-projekt révén még hátralévő létszámleépítés 6,1%-os csökkenést eredményezhet. Az amortizáció esetében mérséklődést, a többi költségtípusnál (IT-, üzemeltetési-, egyéb) a 2009. évi adatokhoz viszonyítva kisebb növekedést irányoztak elő. A 2010. évre tervezett beruházási kifizetés 1,9 milliárd forint, aminek túlnyomó része a kiemelt stratégiai célokkal kapcsolatos – több mint felerészben informatikai – fejlesztésekre vonatkozik.

8. Az MNB középtávú informatikai stratégiájának megvalósítása folyamatában az informatikai beruházások 2009-ben számottevően emelkedtek, majd 2010-ben jelentősen tovább nőnek, de 2011-ben már várhatóan mérséklődnek. Újabb nagyobb volumenű informatikai fejlesztést 2011 végéig nem terveznek. A stratégiában megfogalmazottak megvalósíthatóak, az éves felülvizsgálat szerint a külső és a belső körülmények sem technológiai, sem gazdálkodási szempontból nem indokolnak módosítást. A nemzetközi összehasonlítás alapján az MNB informatikai rendszere mind technológiailag, mind működtetési és gazdálkodási értelemben megfelel az elvárásoknak és alkalmas az elektronikus adatkapcsolatokban történő együttműködésre az európai társszervezetek rendszereivel.
9. Az MNB ingatlanstratégiájának megfelelően az MNB tulajdonában lévő ingatlanok száma 2010-re háromra csökkent. 2009-ben az MNB tulajdonában volt hét ingatlan közül a Hold utca 7. szám alatti irodaépületnek, az egri stratégiai tárolónak, a Pénzverő Zrt. korábbi elhelyezésére szolgáló ingatlanok, valamint a Nánási úti sportcentrumnak a magyar állam részére történő átadása a tervek szerint megtörtént.

A Bank központjában dolgozó valamennyi munkavállaló a főépületben került elhelyezésre. Az MNB hosszabb távon a központi ingatlanon kívül csak a Logisztikai Központ épületét tartja meg. A jelenleg meglévő harmadik saját tulajdonú ingatlan (raktárbázis) további sorsáról a közeljövőben döntenek.

Az FB a kapott tájékoztatás alapján úgy látta, hogy az ingatlan- és helyiséggazdálkodásra vonatkozó döntések szervesen illeszkednek a költséggazdálkodás racionalizálásának, a hatékonyság javításának folyamatába; megvalósításuk elősegítette és előreláthatólag tovább segíti az MNB működési költségeinek relatív csökkenését.

10. Az MNB a tulajdonában lévő belföldi székhelyű társaságoknál a tulajdonosi jogokat a törvénynek megfelelően és a költséghatékonyság javítását szem előtt tartva gyakorolja. 2009. december 31-én az MNB 100%-os tulajdonában (Pénzjegynyomda Zrt., Magyar Pénzverő Zrt.), valamint résztulajdonában (KELER Zrt., KELER KSZF Kft., GIRO Zrt., BÉT Zrt.) lévő társaságokban az MNB által jegyzett tőke könyvszerinti értéke – az előző évinél mintegy 0,6 milliárd forinttal kevesebb – 10,5 milliárd forint volt. Ebből közel 9 milliárd forintot a Pénzjegynyomda Zrt. értéke teszi ki. A Pénzjegynyomdánál és a Pénzverőnél is az előző évinél több nyereség keletkezett. Mindkét társaság a 2009. évi adózott nyereségét és eredménytartalékát osztalékként kifizeti az MNB-nek.
11. Az FB az MNB-törvénynek megfelelően és a gazdasági társaságokra jellemző gyakorlattal összhangban, a hatáskörébe tartozó kérdések tekintetében végezte az MNB belső ellenőrzésének irányítását. A belső ellenőrzési szervezet 2009-ben 59 vizsgálatot végzett, amelyek során 57 megállapítást és 21 ajánlást tett. A vizsgálatok megállapításait az érintettek elfogadták, a hiányosságok felszámolására intézkedési tervet készítettek. A 30 utóvizsgálat során az auditorok megbizonyosodtak arról, hogy a felelősök a szükséges intézkedéseket az elvárt módon megtették, a hiányosságokat általában határidőre felszámolták.

Az FB úgy ítéli meg, hogy az MNB elnöke és az FB – a törvényi szabályozás szerint megfelelően együttműködve – zökkenőmentesen irányították a belső ellenőrzés tevékenységét. A beszámolási időszakban az MNB belső ellenőrzöttsége megfelelő volt, az ellenőrzési részleg színvonalasan működött, a meghatározott feladatait megoldotta. A jelenlegi auditori kapacitás elegendőnek bizonyul a munkatervi feladatok teljesítésére.

12. Az FB fontosnak és hasznosnak ítéli, hogy az MNB – más központi bankokhoz hasonlóan – nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy saját kutatásokkal is elősegítse tevékenységének tudományos megalapozását, továbbá aktívan támogassa más intézményeknek a jegybank szakmai érdekeit is szolgáló kutatásait. A kutatási témák, a publikációk mennyisége, a megjelenési helyek színvonala, valamint a publikációk és előadások nyomán kapott visszajelzések azt mutatják, hogy az MNB-ben folyó kutatások eredményesek.

Az MNB nagy hangsúlyt fektet a tudományos eredmények elérésére, elsajátítására és terjesztésére, a kutatási tevékenységek nemzetközi integrációjára, a tudományos kapcsolatok ápolására. Ennek érdekében oktatási központot működtet, külső kutatókat fogad, vendégkutató programokat, valamint szemináriumokat szervez.

A kutatási szervezeti egységnél alapkutatással foglalkozó kutatók, valamint az elméleti szakterületeken alkalmazott kutatást is végzők teljes munkaidőre számított létszáma átlagosan 20-25 fő, amelynek éves költsége hozzávetőleg 600 millió forintot tesz ki. Ez az összeg az MNB éves működési költségeinek legfeljebb 5%-át jelenti.

13. Az MNB egyes vezetői és munkatársaik az EU-s és nemzetközi intézményekben meglévő tagságból adódóan a különböző testületek, bizottságok munkájában rendszeresen részt vesznek. Emellett külföldi szakmai célú képzés miatti kiküldetésekre is sor kerül.

A 2009. évi kiküldetési költségek az MNB működési költségeinek kevesebb mint 1,2%-át tették ki, ez az arány kisebb, mint 2008-ban volt. A 3%-kal kevesebb kiküldetés mellett az összköltség mintegy 3%-kal kisebb volt. Az FB egyetértett azzal, hogy a költségek csökkentésében rejlenek még tartalékok.

14. Az FB megállapította, hogy a Magyar Nemzeti Bankban a végkielégítések ügye rendezett, a kialakult gyakorlat a Munka Törvénykönyvén és a Kollektív Szerződésen alapul, valamint jellemzően megfelel a költségtakarékossági szempontoknak. A Bank létszámának csökkenésével összefüggésben kifizetett végkielégítések összege magas volt. 2007–2009-ben 223 fő részére végkielégítés címen összesen 1323 millió forintot fizettek ki, amely a személyi költségek szokatlanul magas hányadát (járulékokkal: több mint 5%-át) tette ki. Három esetben egyedi indokok miatt, elnöki döntés alapján a munkaviszony megszűnésekor kiemelt összegű (összesen 36 millió forint) többletkifizetés történt. Egyedi megállapodás szerinti végkielégítésre vonatkozóan érvényes kötelezettségvállalás nincs.

15. Az MNB 2009. évi külső kommunikációját elsősorban a készpénz-logisztikai és a monetáris politikai tevékenységhez, a pénzügyi kultúra fejlesztéséhez, valamint az általános lakossági tájékoztatáshoz kötődő akciók jelentették. A tervezett sajtómegjelenések mind az MNB-ről szóló cikkek számát, mind a pozitív és semleges cikkek arányát illetően a kitűzött céloknak megfelelően teljesültek. A kommunikációs szakterület alkalmazkodott a pénzügyi válság teremtette új reputációs kihívásokhoz. A 200 forintos cseréjéhez és az új bankjegybiztonsági elemek bevezetéséhez kapcsolódó kommunikáció sikeresen és költséghatékonyan lezajlott. A kommunikációs költségek 2009-ben összesen 244 millió forintot tettek ki, ami az előirányozottnál 21%-kal alacsonyabb volt.

16. Az MNB belső működési kockázatainak kezelése alapvetően a BIS és a KBER módszertanára, illetve az általuk javasolt elvekre épül és lényegében megfelel a más pénzügyi intézményekben alkalmazott gyakorlatnak. A kockázatkezelés rendje megfelelően szabályozott, a felelősségi rendszer egyértelműen rögzített. A követett gyakorlat a szabályozással összhangban van, az FB által folytatott vizsgálat időszakában – valószínűleg annak hatására is – több vonatkozásban érezhetően fejlődött. A különböző szervezeti egységek kockázatkezelési eredményeinek az egész szervezetre történő integrálása, valamint a saját tapasztalatok általánosítása azonban nem tűnik teljesen kielégítőnek.

Az FB ezirányú vizsgálata folyamán nem derült fény olyan jelentős belső működési kockázatokra, amelyeket helytelenül minősítettek volna. A tapasztalatok nem utaltak a kockázatok nem megfelelő kezelésére, vagy gondatlanságra. 2009-ben az MNB-ben mindössze öt bekövetkezett belső működési kockázati esemény volt, azok mindegyike közepes szintű üzleti hatással járt.

Az FB indokoltnak tartja évente áttekinteni a belső működési kockázatok kezelésének tapasztalatait, a működésre gyakorolt változások jelentősebb hatásait és megfontolásra ajánlja gyakorlati (módszertani) útmutató kiadását, a tapasztalatok cseréjére rendszeres fórum létrehozását, valamint a szervezeti egységek belső működésikockázat-kezelő tevékenységének célzottabb ellenőrzését.

Az FB a bankbiztonsággal kapcsolatos kockázatkezelési tevékenységet rendezettnek találta. Eredményesnek tartotta az ezzel összefüggő kockázati események feltárását, és azt, hogy az elmúlt két évben csak kevés ilyen jellegű, és nem is különösen fontos kockázati esemény történt.

17. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága a munkája során a hatáskörébe tartozó kérdésekben jogsértést, irracionális szabályozást vagy hibás vezetői döntést, továbbá kárt okozó cselekményt nem tapasztalt. A meghatározó jelentőségű ügyek, illetve a működés nagyobb részét képező elemek megvizsgálása, a testület eddigi munkájának megismert

tapasztalatai nyomán állítható, hogy az MNB – az FB ellenőrzési hatáskörébe tartozó tevékenység tekintetében – jogszerűen, felelősen, a költséghatékonyságot folyamatosan javítva, a magyar állam érdekeinek megfelelően működik.

Az FB meggyőződése szerint a beszámoló eleget tesz azon legfontosabb feladatának, hogy a független jegybank működéséről – a törvényben meghatározott keretek között – hiteles és ellenőrizhető áttekintést adjon, amely éppen megbízhatósága okán járul hozzá a Magyar Nemzeti Bank iránti közbizalom megőrzéséhez.

A) rész

Az FB tevékenységének keretei

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (MNB-törvény) 52/D. §-a alapján a felügyelő bizottsági tag az őt megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg az őt megbízó pénzügyminiszternek tájékoztatási kötelezettséggel tartozik. A tájékoztatás részleteire nézve sem az MNB-törvény, sem más jogszabály nem tartalmaz további előírásokat.

Az MNB Felügyelő Bizottságának ügyrendje a tájékoztatási kötelezettségre vonatkozóan kimondja: „Az FB elnöke és tagjai – az MNB-törvényben előírt kötelezettségnek megfelelően – évente saját tevékenységükről közös beszámolót készítenek, és azt megküldik az Országgyűlésnek, illetőleg a miniszternek. Ezen túl is az FB elnöke és tagjai – igény szerint – tájékoztatási kötelezettséggel tartoznak az őket megválasztó Országgyűlésnek, illetőleg az őket megbízó miniszternek.”

A kialakult gyakorlat szerint az FB tagjai éves beszámolójukat az előző év júniusától az adott év júniusáig terjedő időszakra vonatkozóan készítik el.

Az FB tagjainak ez a közös beszámolója a 2009. júniustól 2010. júniusig terjedő időszakot öleli fel.

1. Az FB jogállása, hatásköre, feladata, személyi összetétele

Az FB működésére (jogállására, hatáskörére, feladatára) alapvetően az MNB-törvényben és a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényben (Gt.) foglaltak az irányadók. Az MNB-törvény 70. §-a értelmében a Gt. rendelkezéseit az FB-re nézve az MNB-törvényben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Az FB MNB-törvényben meghatározott feladata az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzése. Hatásköre nem terjed ki a Magyar Nemzeti Banknak az MNB-törvény 4. §-ának (1)-(7) bekezdéseiben meghatározott alapvető feladataira, illetve azoknak az MNB-eredményre gyakorolt hatására.

Az FB MNB-törvény szerinti másik feladata az MNB belső ellenőrzési szervezetének – az említett korlátozással történő – irányítása. (Az FB hatáskörébe nem tartozó feladatok tekintetében az irányítást az MNB elnöke végzi.)

Az MNB Alapító Okirata szerint az FB az ellenőrzési hatáskörébe tartozó kérdésekben az MNB elnökétől, alelnökeitől és ügyvezető igazgatójától szóban vagy írásban felvilágosítást kérhet, amelyet a megkeresettnek, vagy az általa kijelölt személynek 5 munkanapon belül írásban kell teljesítenie.

Az FB a Gt. 35. §-ának (1) bekezdése alapján egyes ellenőrzési feladatok elvégzésével bármely tagját megbízhatja, illetve az ellenőrzést állandó jelleggel is megoszthatja tagjai között.

Az FB haladéktalanul köteles értesíteni az MNB elnökét és szükség esetén a magyar államot mint részvénytulajdonost képviselő pénzügyminisztert, ha ellenőrzési tevékenysége során – megítélése szerint – jogellenességet, az Alapító Okiratba ütköző tény vagy az MNB érdekeit sértő körülményt észlel.

Az MNB-törvény 52/A. §-ának (4) bekezdése szerint az FB tagjai:

- a) az Országgyűlés által választott elnöke,
- b) az Országgyűlés által választott további tagok,
- c) a pénzügyminiszter képviselője,
- d) a pénzügyminiszter által megbízott szakértő.

A választás és megbízás alapján – 2007. december 3-tól – az FB személyi összetétele a következő.

Elnök: dr. Balassa Ákos

Tagok: Baranyay László,
dr. Csányi Gábor,
dr. Kajdi József,
Karácsony Imréné mint a pénzügyminiszter képviselője (2009. július 1-jétől),
dr. Szényei Gábor András,
dr. Urbán László mint a pénzügyminiszter által megbízott szakértő,
dr. Várfalvi István mint a pénzügyminiszter képviselője (2009. június 30-ig),
dr. Várhegyi Éva.

Az FB tagjai az MNB-törvénynek megfelelően évente nyilvános vagyonynyilatkozatot tesznek.

2. Az FB működésének fő jellemzői, ülésezési és döntéshozatali rendje

Az MNB-ről szóló törvényben meghatározott MNB-FB feladatkör bizonyos vonatkozásokban eltér a felügyelőbizottságok szokásos feladataitól:

- az FB elsősorban nem az ügyvezetés, hanem az MNB működését ellenőrzi;
- az FB-nek a tulajdonos állam megbízásából a működést folyamatosan kell ellenőriznie (nemcsak a működés eredményét).

Az FB a rá vonatkozó törvények, a saját ügyrendje, a belső célra használatos működési alapelvek, valamint az MNB elnökével kötött együttműködési megállapodás alapján végzi a tevékenységét. Az FB ügyrendje a beszámolási időszakban az MNB alapító okiratának változásával összefüggésben kiegészült.

Az FB ellenőrző tevékenységének fő formája az FB-ülések. Ezeken az MNB illetékes vezetőinek és meghívott szakértőinek jelenlétében az MNB tevékenységére vonatkozó anyagokat (beszámolókat, előterjesztéseket, tájékoztatókat, valamint a belső ellenőrzési szervezet jelentéseit) tárgyal. Szükség esetén az FB határozatokat hoz, ajánlásokat, kéréseket fogalmaz meg. Az FB az üléseit – alapvetően az éves ún. gördülő munkatervének megfelelően – általában havonta tartja. A félévente egy évre előre meghatározásra kerülő munkaterv havi ütemezést az adott éves tervezési időszak első felére tartalmaz, a második felére vonatkozóan felsorolja a tárgyalandó témákat. Utóbbiakat az FB fél év elteltével az új munkatervében az első félévre havi bontásban ütemezi (szükség esetén kiegészítve), majd feltünteti a következő féléves időszakra tervezett témákat.

Az FB működésének szervezése az FB elnökének feladata. Az FB üléseinek állandó meghívottjai: az MNB elnöke, a könyvvizsgáló, az MNB elnöke által az FB-vel való kapcsolattartásra kijelölt személy, a belső ellenőrzési szervezet vezetője, az Állami Számvevőszék (ÁSZ) képviselője. Az FB elnöke az egyes napirendi pontok tárgyalásához további személyeket is meghívhat. Az FB zárt ülést is tarthat, ezen csak a tagok, valamint az FB által meghatározott személyek vehetnek részt. Az FB üléseiről jegyzőkönyv készül. Az FB a határozatait többségi szavazással hozhatja.

Az FB-nek módja van a testületi ülései közötti időszakban a fontos, aktuálissá váló ügyekben „felvilágosítást” kérni, továbbá az MNB vezetőivel kapcsolatot kezdeményezni, esetleg – különösen fontos kérdésben – elektronikus úton határozatot hozni.

Az FB az üléséről, illetve a határozatairól – a titoktartási kötelezettség betartásával – közlemény formájában vagy más módon a nyilvánosságot tájékoztathatja.

Az FB a hatáskörébe tartozó ügyekben folyamatosan tájékozódik az MNB működésével kapcsolatos döntésekről és azok hátteréről azáltal is, hogy az FB elnöke állandó meghívottként, tanácskozási joggal részt vesz az MNB konzultatív testületként működő Vezetői Bizottság ülésein és a tárgyalandó anyagokat is megkapja. (Az FB elnökének akadályoztatása esetén a VB-üléseken az FB-tagok felváltva vesznek részt.) A VB-ülésekről készült jegyzőkönyveket és határozatokat az FB tagjai is megkapják.

3. Az FB kapcsolata az Országgyűléssel, a tulajdonossal, az ÁSZ-szal

A Felügyelő Bizottság tevékenységét a Magyar Nemzeti Bank tulajdonosának, a magyar államnak a képviseletében eljáró Országgyűlés és az államháztartásért felelős miniszter – aki jelenleg a pénzügyminiszter – megbízása alapján végzi. Az FB az MNB folyamatos működését értelemszerűen a tulajdonos érdekei alapján, azok képviseletében ellenőrzi. Ezért az FB beszámolási kötelezettséggel tartozik az Országgyűlésnek és a pénzügyminiszternek.

Az FB beszámolási kötelezettségének rendszeresen, a kialakult gyakorlat alapján minden év közepén – legutóbb 2009. júniusban – eleget tett.

Az FB kapcsolata az Országgyűléssel

Az elmúlt években az FB beszámolóit az Országgyűlés – mint testület – és a képviselők megkapták. A beszámolókkal kapcsolatban probléma nem merült fel, azok megtárgyalását sem az Országgyűlés, sem annak bizottságai nem tűzték napirendre. Az Országgyűlés és bizottságai részéről személyes konzultációk indokoltsága nem merült fel, ilyenekre az FB megbízása alatt nem került sor.

Az FB és a részvénytulajdonost képviselő pénzügyminiszter kapcsolata

Az FB beszámolóit a tulajdonost képviselő pénzügyminiszter is rendszeresen megkapta. A miniszter az FB írásbeli beszámolója és képviselőjének tájékoztatása alapján informálódik az FB tevékenységéről (és ha indokoltnak tartja, álláspontját közölheti).

A pénzügyminiszterrel az FB elnöke 2008-ban és 2009 első felében néhány alkalommal találkozott. Az őt követő miniszterrel személyes találkozóra egy alkalommal, 2010 februárjában került sor. Ezeken a megbeszéléseken az FB elnöke tájékoztatást adott a testület munkájáról, az ennek során felmerült kérdésekről. A megbeszélésekről az FB elnöke tájékoztatta a testület tagjait.

Az FB és az Állami Számvevőszék együttműködése

Az Állami Számvevőszék elnökével még 2002-ben megállapodás született az együttműködés formáiról. Képviselője állandó meghívottként részt vehet a Magyar Nemzeti Bank felügyelő bizottsági ülésein, megjelenni azonban nem szokott. Az ÁSZ elnöke tájékoztatásul megkapja az ülésekről készült jegyzőkönyveket; a tapasztalat szerint azokkal az illetékes főigazgató és az ÁSZ egyes munkatársai is megismerkednek. Az Állami Számvevőszék rendszeresen megküldi az FB-nek az MNB ellenőrzésére vonatkozó programját.

Az Állami Számvevőszékkel az együttműködés tárgyyszerű és korrekt volt. Egy ízben a testület külön megbeszélést tartott az ÁSZ illetékes főigazgatójával és helyettesével. Az FB konzultációkkal is segíti az ÁSZ ellenőrző tevékenységét; ezeken a megbeszéléseken a tapasztalatok informális egyeztetésére is sor kerül.

Míg az FB az MNB működését folyamatos jelleggel ellenőrzi, addig az Állami Számvevőszék évente egyszer végez ellenőrzést; ekkor az MNB megelőző évi gazdálkodását és az alapvető feladatok körébe nem tartozó tevékenységét vizsgálja. Az ÁSZ – az MNB-ben folytatott ellenőrzés keretében – 2009-ben és 2010-ben is megvizsgálta az FB munkatervét, ügyrendjét, és kritikai észrevételt nem tett azokra; az FB tevékenységét szabályszerűnek minősítette.

Az FB véleményezi az ÁSZ-nak az MNB működéséről készülő jelentéstervezeteit; az ÁSZ ezeket a véleményeket figyelembe veszi. Az FB az ÁSZ-jelentések MNB-re vonatkozó megállapításait, észrevételeit, javaslatait tekintetbe veszi és figyelemmel kíséri, ennek keretében nyomon követi az ún. realizáló intézkedések megvalósulását. Emellett 2008-ban az FB egy vizsgálatot az ÁSZ felkérését is érvényesítve végzett el; ezt az ÁSZ kedvezően értékelte.

4. Az FB működését elősegítő személyi, technikai és pénzügyi feltételek

Az FB ügyrendje és az MNB szervezeti és működési szabályzata szerint az FB két MNB-alkalmazottból álló titkársága az FB munkájával kapcsolatos egyeztetési, szervezési és egyéb titkársági feladatokat lát el.

Az FB működésének és feladatai zavartalan ellátásának tárgyi és pénzügyi feltételeiről az MNB gondoskodik. Ennek megfelelően az MNB irodahelyiséget, irodai berendezéseket és eszközöket biztosít az FB titkársága és az FB tagok számára. Az FB kiadásai a 2009. évben 650 ezer forintot tettek ki. A 4,2 millió forint összegű tervhez képest mutatkozott jelentős megtakarítás fő oka, hogy a 3,5 millió forintra tervezett szakértői díj-keretből – az FB tagjai szakmai munkájának is köszönhetően – nem történt felhasználás. Az FB a 2010. évi költségtervét 3,780 millió forintban határozta meg, amely összeget az MNB az éves pénzügyi tervében elkülönítette. A költségterv legjelentősebb tétele (3 millió forint) külső szakértők esetleges felkérésére áll rendelkezésre, amelynek felhasználására az FB testületi ülésén hozott határozata alapján kerülhet sor. E beszámoló készítéséig a 2010. évi szakértői keret nem került felhasználásra.

B) rész

**Az FB ellenőrzési tevékenysége
során szerzett tapasztalatok**

1. Általános tapasztalatok

1.1. AZ FB TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐ JELLEMZŐI

Az FB a beszámolási időszakban 11 rendes és egy zárt ülést tartott. Ezeken 45 anyagot tárgyalt meg; ebből 23-at az MNB apparátusa (a belső ellenőrzési szervezet nélkül), 8-at pedig a belső ellenőrzési szervezet terjesztett elő. A többi anyag főleg az FB belső ügyeire, valamint az FB által végzett vizsgálatokra vonatkozott. (A beszámolási időszak alatt megtartott FB-ülések időpontjait, valamint a megtárgyalt napirendi pontok témáit az 1. sz. melléklet tartalmazza.)

Az FB a munkatervében szereplő összes témát megtárgyalta. Munkaterven kívül három téma (végkielégítések az MNB-ben, az FB ügyrendjének módosítása, javaslat az FB általi iratkezelés egyes szabályairól) került az FB-ülések napirendjére.

A Felügyelő Bizottság ellenőrző vizsgálatai az MNB működésének mindazon kérdéseire, összetevőire kiterjedhetnek, amelyeket az MNB-törvény nem sorol az „alapvető feladatok” körébe. Ennek megfelelően az FB által az elmúlt időszakban vizsgált témák sokrétűek, a Bank tevékenységének jelentős részére kiterjedőek voltak.

Az MNB gazdálkodásának egészére vonatkozóan az FB rendszeresen három típusú anyagot tárgyalt:

- az éves üzleti terv irányelveiről és magáról az éves tervről szóló tájékoztatókat;
- a negyedévenkénti és az egész évi gazdálkodásról szóló tájékoztatókat;
- a Bank éves mérlegéről és eredményéről készített beszámolókat, valamint az FB ezzel kapcsolatos jelentéseit.

Az FB foglalkozott az MNB működésének más fontos kérdéseivel is. Így ülésein tájékoztatókat vitatott meg a következő témákban:

- a hatékonyságjavító projekt helyzete, a munkatársak elkötelezettsége és elégedettsége;
- a beruházások tervezésének, jóváhagyásának, előkészítésének, lebonyolításának és értékelésének rendje;
- az MNB tulajdonosi érdekeltségébe tartozó vállalkozások irányítása és gazdálkodása, a tulajdonosi funkciók gyakorlása;
- a bankbiztonság helyzete, kockázatai és fejlesztése;
- a belső működés kockázatainak kezelése;
- a kutatási tevékenység az MNB-ben, kapcsolat a tudomány szférájával;
- az MNB peres ügyei;
- a 2007–2009. évi végkielégítések;
- az informatikai stratégia;
- a külföldi kiküldetések tapasztalatai, költségei;
- az ingatlan és helyiséggazdálkodás;
- az MNB külső kommunikációja.

Az FB munkatervében szereplő témákban kapott anyagok általában tartalmasak, színvonalasak voltak, megfelelő információkat nyújtottak az adott téma megvitatásához. Néhányszor az FB ezekhez az anyagokhoz kiegészítő információkat kért és kapott. Az FB tapasztalatai szerint az MNB illetékeseitől kapott tájékoztatások a tények közlését illetően nyíltak, feltáró jellegűek voltak. A felügyelőbizottsági munka jobb megalapozása érdekében az FB az előző beszámolójában szövé tette, hogy a részére készített tájékoztatókban ritkán fordulnak elő a vizsgálat tárgyát képező tevékenységet kritikusan, önértékelően, az elkövetett hibákat vagy az előfordult hiányosságokat is feltáró, a felmerült problémákat elemző megállapítások. Ebben a vonatkozásban az FB a beszámolási időszakban előrelépést tapasztalt.

Az FB tagjai a testületi üléseken elhangzott kérdéseikre kielégítő válaszokat kaptak. Az FB a benyújtott anyagokat határozataiban többnyire tudomásul vette, egyes esetekben a pozitívumokat elismerve és a tapasztalható gondokat kritikusan kezelve, értékelő megállapításokat tett és/vagy ajánlásokat fogadott el. Az FB ezeket a határozatait, ajánlásait egyhangú szavazással, ellenszavazat és tartózkodás nélkül hozta. A beszámolási időszakban az FB megállapításait és ajánlásait az ülésen jelenlévő MNB-elnök vagy az őt helyettesítő vezető tudomásul vette. A felmerült kérdésekre néhány alkalommal az FB utólag kapott választ vagy kiegészítő információt.

Az FB fontosnak tartotta, hogy megállapításai, illetve ajánlásai nyomán – azok formális elfogadása, illetve tudomásulvétele mellett – indokolt esetekben érdemi, azaz a működés érintett elemeit módosító reakció történjen, és erről az FB megfelelő időben tudomást szerezzen. Az FB azt tapasztalta, hogy az MNB vezetése tekintetbe veszi az FB-nek az ellenőrző tevékenysége keretében kialakuló véleményét.

Az FB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének másik súlypontját az FB hatáskörébe tartozó ügyekben irányított belső ellenőrzési szervezeti egység ellenőrzési munkatervében szereplő – az FB által is jóváhagyott – vizsgálatok figyelemmel kísérése jelenti. (A belső ellenőrzési tevékenységet a B) rész 4. pontja részletezi.) Az FB munkaterve alapján a Belső ellenőrzésnek az FB üléseire készített 8 anyaga közül 5 az FB hatáskörébe tartozó MNB-tevékenység vizsgálatáról szóló jelentés, illetve összefoglaló volt, a többi pedig a Belső ellenőrzés saját munkájával (éves beszámoló, munkaterv stb.) foglalkozott. Az FB nem rendelt el olyan belső ellenőrzési vizsgálatot, amely a munkatervben nem szerepelt.

Az FB a beszámolási időszakban – egy alkalommal – az Alapító Okirat szerinti felvilágosítást kért az MNB elnökétől, „Végkielégítések az MNB-ben (2007–2009)” tárgyban, amelyet ülésén is megtárgyalt. A témában kapott tájékoztató adatokat, információkat, valamint az FB határozatát a B) rész 3.7. pontja ismerteti.

Az FB ellenőrzési vizsgálatokkal testületileg megbízott egyik tagja az MNB VB működésének tapasztalatai, másik két tagja a belső működési kockázatok kezelése tárgyban készített vizsgálati jelentést. E vizsgálatokról és azok eredményéről a B) rész 1.3. és 3.10. pontjai szólnak.

Az FB a belső ügyeiről (ügyrendje, munkaterve, költségterve, iratkezelése, vizsgálatok kezdeményezése stb.) testületi ülés keretében 11 alkalommal tárgyalta, és fogadott el határozatot.

Az FB a beszámolási időszakban végzett ellenőrzési tevékenysége során jogellenességet, az Alapító Okiratba ütköző tény, az MNB érdekeit sértő körülményt nem észlelt.

1.2. KAPCSOLAT ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ MNB VEZETÉSÉVEL ÉS MUNKAVÁLLALÓIVAL

Az MNB vezetése és az FB közötti együttműködés elveiről szóló megállapodás aláírása (2008 októbere) óta eltelt időszakban az MNB vezetése és az FB közötti kapcsolat korrekt, pozitív, eredményes. Az együttműködési megállapodásban foglalt elveket mindkét részről teljes mértékben megtartják, azok a gyakorlatban maradéktalanul érvényesülnek.

Az MNB elnöke – mint az FB üléseinek állandó meghívottja – általában részt vett az FB ülésein, szükség esetén hozzászólt, illetve kiegészítő felvilágosításokat adott a megvitatott kérdésekben. Aktív tevékenysége segítette az FB-t álláspontjának kialakításában. Akadályoztatása esetén – elnöki kijelölés alapján – rendszeresen a banküzemi működést biztosító szervezeti egységeket felügyelő ügyvezető igazgató képviseli az FB ülésein. Az ügyvezető igazgató egyébként az FB minden ülésén

részt vett, és hozzászólásaival kiegészítette a témák előadói által adott pótlólagos információkat. Az alelnökök a közvetlen felügyeletük alá tartozó témák tárgyalásán voltak jelen.

Hasznos gyakorlattá vált, hogy az FB ülésén az MNB elnöke napirend előtt tájékoztatást ad az MNB működésének az FB-t is érdeklő (napirenden nem szereplő) fontosabb kérdéseiről. Az FB az elmúlt időszakban nem kapott olyan tájékoztatást, amely szerint az MNB vezetése a Bank működésében törvénytelenséget tapasztalt volna.

Az MNB vezetése és az FB közötti együttműködést elősegíti, hogy az MNB elnöke és az FB elnöke általában kéthavonta áttekintik a soron lévő kölcsönös feladatokat, azok végrehajtásának helyzetét, és megvitatják az esetleg felmerült nézetkülönbségeket is. Ezekon az alkalmakon mindig sikerült egyeztetett álláspontokat kialakítani. A megbeszélések tartalmáról, eredményéről az FB elnöke tájékoztatta az FB tagjait.

Többször előfordult, hogy a felmerült problémák jelzése és megoldása, illetve egyes ügyekben a tájékozódás érdekében az FB elnöke levélben fordult az MNB elnökéhez és/vagy az ügyvezető igazgatóhoz. Az ilyen ügyek az elnökök találkozásán vagy írásbeli tájékoztatás révén mindig megoldódtak.

Az FB – még 2002-ben – az MNB szakszervezetének és üzemi tanácsának képviselőjével megállapodott abban, hogy a munkavállalók érdekeit érintő problémákról tájékoztatást kap, illetőleg az FB hatáskörébe tartozó kérdésekkel, felvetésekkel az MNB munkavállalói szervezetei közvetlenül is megkereshetik az FB tagjait. Ilyen jellegű megkeresés a beszámolási időszakban nem történt.

Összességében megállapítható, hogy a beszámolási időszakban a Felügyelő Bizottság ellenőrző tevékenységét meghatározó és befolyásoló körülmények alapvetően jó lehetőségeket biztosítottak ahhoz, hogy az FB kötelezettségének megfelelően végezhesse törvényi feladatát.

1.3. AZ MNB SZERVEZETI MŰKÖDÉSE, ENNEK SZABÁLYOZÁSA, A VEZETŐI BIZOTTSÁG MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI

A Felügyelő Bizottság 2008-ban – az ÁSZ felkérésének is eleget téve – megvizsgálta az MNB szervezeti és működési rendjéből adódó irányítási, szabályozási és költséggazdálkodási tapasztalatokat elsősorban arra nézve, hogy az új szabályozás biztosítja-e a Bank ellenőrizhető, átlátható és költségtakarékos működését. A tapasztalatokról az MNB vezetése, a belső ellenőrzési szervezet és – az FB részéről – az FB elnöke adott tájékoztatást. Az FB pozitívan értékelt, hogy lényegében befejeződött az MNB Szervezeti és működési szabályzatának, valamint a Vezetői Bizottság és a szakmai bizottságok ügyrendjeinek hozzáigazítása a jogszabályokból adódó követelményekhez, illetve a tapasztalatok értékelése alapján megtörtént azok korszerűsítése. Az MNB működése, ezen belül az irányítás gyakorlata érdemileg megfelelt a hatályos törvényi előírásoknak, illetve szabályozásnak. A működés igazolta a jegybanktörvény módosításával bevezetett irányítási modell működőképességét. Ugyanakkor az FB néhány szabályozási problémára, pontatlanságra is rámutatott.

Az FB a munkatervének eleget téve a 2009. májusi ülésének napirendjére tűzte ismét ezt a témát. Ekkor megtárgyalta az elmúlt egy év alatt a munkája során a tárgykörrel összefüggésben megismert újabb tapasztalatokat, az MNB tájékoztatójában közölt információkat, valamint az MNB szabályzatainak az MNB-törvénnyel való megfeleltetésére vonatkozóan – az FB testületi döntésével felkért tagja által – végzett FB-vizsgálat eredményét. Ennek alapján a korábbi problémák rendezettnek minősültek. Az FB azonban – a VB működésének szabályozását illetően – egy megfogalmazási észrevételt fenntartott (ez arra vonatkozott, hogy a döntéshozás alanyaként ne a VB elnököt, hanem az MNB elnökét jelöljék meg).

Az FB 2009. szeptemberi ülésén határozattal megbízta egyik tagját „A Vezetői Bizottság – mint konzultatív testület – működésének tapasztalatai” tárgyú ellenőrző vizsgálat elvégzésével. A vizsgálati jelentést az FB a munkatervének megfelelően a 2010. májusi ülésén megtárgyalta, és – egyetértve az abban lévő alábbi következtetésekkel – tudomásul vette:

- a) az elnök egyszemélyes döntéshozatalának és a Vezetői Bizottság mint konzultatív testület működésének a gyakorlata bevált, ez a konstrukció az MNB irányításának alkalmas módjaként funkcionál;

- b) az MNB gyakorlati működésében maradéktalanul érvényesül az MNB elnökének törvényileg rögzített egyszemélyi döntési hatásköre és felelőssége;
- c) az MNB VB működése a jegybanktörvénnyel összhangban álló, a működésének jelenleg hatályos belső szabályai pedig – a megfontolásra felvetettek ellenére is – mind jogi, mind gyakorlati szempontból megfelelőek;
- d) a Vezetői Bizottság megfelelően segíti az MNB elnökét a döntéshozatalban.

2. Az MNB gazdálkodása

2.1. A BELSŐ GAZDÁLKODÁS RENDJÉNEK FŐ JELLEMZŐI

Az MNB gazdálkodásáért a magyar állam – mint tulajdonos – felé az általános felelősség a törvény értelmében a Bank elnökét terheli.

Az MNB-ben elnöki utasítás állapítja meg a gazdálkodás belső általános rendjét és alapelvét (az ún. „négy szem” elvet). Eszerint a Bankon belül az erőforrások igénybevételeit kezdeményező felhasználó szervezeti egységek és a költséggazdák (a gazdálkodás egy-egy meghatározott területén az MNB egészére nézve felelős szervezeti egységek) együttesen felelősek a gazdálkodásért, ezáltal biztosítva az adott tevékenység feletti többoldalú kontrollt.

A banküzemi működést biztosító, nem jegybanki alapfeladatot ellátó és közvetlenül nem az MNB elnökének felügyelete alatt álló szervezeti egységeket ügyvezető igazgató felügyeli, aki az elnök közvetlen alárendeltségében tevékenykedik. Az MNB-ben Beruházási és Költséggazdálkodási Bizottság működik, amelynek feladata a beruházási és költséggazdálkodási döntéshozatal támogatása. E bizottság elnöke az ügyvezető igazgató, tagjai a gazdálkodásért felelős területek vezetői. A BKB szükség szerinti gyakorisággal, de legalább havonta ülésezik.

A középtávú és az éves feladatokat az MNB stratégiai célkitűzéseiből kiindulva, a költséggazdák működési politikái alapján határozzák meg. A tervezés menetében – a vezetés kontrollja mellett – a stratégiai célok megvalósításához rendelik az erőforrásokat. Az éves pénzügyi terv irányelveit az Emberi erőforrások, szervezés és tervezés szervezeti egység (EEF) a költséggazdák közreműködésével állítja össze. Az irányelveket az Elnök hagyja jóvá. A költséggazdák a felhasználókkal együttműködve véglegesítik a tervezési dokumentációt és továbbítják az EEF-nek. Az összesített pénzügyi tervjavaslatot a BKB ülésen egyeztetik, majd a Vezetői Bizottság elé terjesztik. A javaslat VB ülésen történt megvitatását követően az éves pénzügyi tervet az MNB elnöke hagyja jóvá.

A működési költségek és a beruházási előirányzatok pénzügyi tervben rögzített kereteinek felhasználásáért a költséggazdák felelnek. A tényadatokat, illetve az ütemezett éves tervhez viszonyított eltéréseket a költséggazdák és az EEF folyamatosan nyomon követik. Az EEF erről rendszeresen készít kimutatásokat. Havonta a BKB-t, negyedévente pedig a VB-t és az FB-t is tájékoztatja a működési költségek, továbbá a beruházások alakulásáról, a pénzügyi előirányzatok tényleges és várható felhasználásáról.

2.2. A 2009. ÉVI MÉRLEG ÉS EREDMÉNYKIMUTATÁS

Az FB az MNB-törvény szerinti korlátozással – miszerint a jegybanki alaptevékenységből fakadó adatok alakulását nem vizsgálhatja – eleget tett az MNB 2009. évi mérlege és eredménykimutatása vizsgálatával kapcsolatos jelentési kötelezettségének. Az FB a Részvényesnek küldött jelentésének összeállításakor a mérleg, az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet adatain, információin túl figyelembe vette az MNB részletes beszámolóját, a könyvvizsgáló jelentését, valamint a folyamatos tulajdonosi ellenőrzési tevékenység keretében szerzett ismereteket és a saját megállapításait.

Az FB a 2010. április 15-i ülésén tárgyalta jelentésében összefoglalóan úgy ítélte meg, hogy az MNB 2009-ben törvényesen, a belső szabályoknak megfelelően és a ráfordításokkal való takarékos gazdálkodásra törekedve, javuló költséghatékonysággal végezte tevékenységét. Az FB a törvényben meghatározott hatáskörének megfelelően – egyhangú határozattal – javasolta a Részvényesnek a Magyar Nemzeti Bank 2009. évi mérlegében és eredménykimutatásában szereplő, 9 059 675 millió forint mérlegfőösszegnek és a 65 542 millió forint eredménynek (nyereségnek) az elfogadását. Az MNB elnökével egyetértve osztalék kifizetését nem javasolta. Ennek megfelelően az FB egyetértett azzal, hogy az MNB 2009. évi mérleg szerinti eredménye 65 542 millió forint nyereség legyen. A részvénytulajdonos képviselője a 3/2010. (IV. 28.) számú részvényesi határozatával elfogadta az MNB 2009. évi üzletéről szóló auditált éves beszámolóját, és – az FB javaslatával egyezően – megállapította a mérleg és eredménykimutatás fő számait.

2.3. A MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK

Az MNB-nek a gazdálkodásáról szóló rendszeres tájékoztatói többek között tartalmazzák a működési költségek és ráfordítások alakulásának bemutatását. Az FB az ülésein ezekből a negyedévente megtárgyalt anyagokból, valamint az MNB éves beszámolójából és üzleti jelentéséből kapott képet a Bank működési költségekkel való gazdálkodásáról.

A 2009. évi gazdálkodásról szóló évközi tájékoztatók adatai azt mutatták, hogy 2009-ben folytatódott a korábbi tendencia, miszerint az MNB költségtakarékos és hatékonyságjavító gazdálkodást folytat, működési költségeinek tudatos csökkentésére törekszik. A költségfelhasználás az MNB tevékenységével összhangban van, a szigorú költséggazdálkodás nem okoz gondot a Bank működésében, alapfeladatainak ellátásában. A gazdálkodás tervszerűsége javult.

A 2009. évi működési (személyi jellegű és banküzemi általános) költségek alakulását összefoglalóan az alábbi táblázat mutatja.

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi terv (tartalék nélkül)	2009. évi tény	Index (2009. évi tény / 2009. évi terv)	Index (2009. évi tény / 2008. évi tény)
	millió forintban			százalékban	
1. Személyi jellegű költségek	8 068	7 843	7 661	97,7	95,0
2. Banküzemi általános költségek	6 843	6 505	6 066	93,3	88,6
Összesen	14 911	14 348	13 727	95,7	92,1

2009-ben az MNB működési költségeinek összege 13 727 millió forint volt. Ez az előző évinél 1184 millió forinttal (7,9%-kal), és a tervezettnél is 4,3%-kal kevesebb.

A 2009. évi működési költségeknek több, mint a felét (55,8%) kitevő személyi jellegű ráfordítások összege 7661 millió forint volt, 407 millió forinttal (5%-kal) kevesebb, mint 2008-ban. (2008-ban a személyi jellegű ráfordítások aránya 54,1%-ot tett ki.)

A személyi jellegű ráfordítások csökkenése döntően a hatékonyságjavító projekt eredményeként kialakult közel 9%-kal (59 fővel) alacsonyabb átlaglétszám, és ezzel összefüggésben a bérek, a választható béren kívüli juttatások és az egyéb személyi jellegű költségek csökkenésének a következménye. Az utóbbi megtakarításokat mérsékelte, hogy 2009-ben a létszámcsökkentéssel összefüggésben nagyobb összegű felmentési és végkielégítési költségek merültek fel, mint 2008-ban.

A banküzemi általános költségek a 2008. évihez képest jelentős mértékben (11,4%-kal) csökkentek. Ez az értékcsökkenési leírásról kívül – amely a 2008. évi szinten alakult – az összes költségcsoportnál (IT, üzemeltetési, egyéb) bekövetkezett csökkenésből adódott, és nagyrészt szintén a hatékonyságjavító projekt eredményességével hozható összefüggésbe. Az egyéb költségek kiugróan nagy (43%-os) csökkenésében közrejátszott az is, hogy 2008-ban a költséghatékonysági felmérésre 336 millió forint egyszeri tanácsadói díj kifizetése történt.

A személyi jellegű ráfordítások (2,3%-kal) és a banküzemi általános költségek (6,7%-kal) a tervezettől is jelentősen elmaradtak. Ennek fő okai – a tényleges költségek alakulásánál ismertetteken túl – a következők:

- a tervezettnél 0,6%-kal kisebb átlaglétszám és a létszámösszetétel változása miatti bérmegtakarítás;
- a felmentési és végkielégítési költségek 10,6%-kal elmaradtak a tervezettől, mert például több esetben a HAJÓ-projektben tervezett létszámleépítés önkéntes kilépéssel valósult meg, a minőségi cserékre tervezett költségek alacsonyabbak lettek;
- az üzemeltetési költségek tervezettnél alacsonyabban alakultak (például kisebb áramfogyasztás, visszamenőlegesen elért kedvezőbb közüzemi tarifák, a Logisztikai Központ egy-üzemeltetős szerződésének kedvezőbb díja miatt);

- az egyéb költségek a tervezetthez képest 6,1%-kal kisebb összegben merültek fel elsősorban az alacsonyabb kommunikációs költségek (a médiamegjelenések csökkentése, a válságkezeléssel összefüggésben egyes konferenciák, kiadványok elmaradása, 2010-re történő áthúzódnása) következtében.

Az FB az MNB 2009. évi gazdálkodásáról szóló tájékoztató és az FB-ülésein elhangzottak alapján egyhangú határozatával megalapozottan állapította meg, hogy a Magyar Nemzeti Bank 2009-ben is költségtakarékos és hatékonyságjavító gazdálkodást folytatott, aminek eredményeképpen a működési költségek az előző évhez képest nagymértékben, közel 8%-kal csökkentek és a tervezettől is jelentősen elmaradtak. A működési költségek reálértékének 2006 óta tartó csökkenési folyamatában a legnagyobb mérséklődés 2009-ben következett be, amihez döntően hozzájárult a HAJÓ-projekt időarányosan eredményes megvalósulása.

2.4. EMBERIERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS

A Felügyelő Bizottság a munkaterve szerint tájékoztatót kért az MNB 2009. évi emberierőforrás-gazdálkodásáról, a bónuszrendszer működésének és a vezetők teljesítménye értékelésének tapasztalatairól, amelyet a 2010. áprilisi ülésén megtárgyalt. Ennek alapján, valamint a témához kapcsolódó korábbi anyagok, és a felügyelőbizottsági üléseken elhangzottak figyelembevételével az FB a tájékoztatót tudomásul vette.

Létszámgazdálkodás

2009. december 31-én az MNB zárólétszáma 593 fő volt, 48 fővel (7,5%-kal) kevesebb, mint a 2008. év végén. A 2009. évi 605 főnyi átlagos állományi létszám az előző évinél 59 fővel (8,9%-kal), a tervezetthez képest 3 fővel lett alacsonyabb.

A 2009. évben a fluktuációs ráta 12,8%-os volt, a 2008. évihez viszonyítva 1,7%-kal emelkedett. A 103 munkaviszony-megszűnésből 73 munkáltatói, 24 munkavállalói kezdeményezésre, hat pedig nyugdíjazás és egyéb kilépés (például határozott idejű munkaszerződés lejárta) miatt történt. A munkáltatói kezdeményezésű munkaviszony megszüntetések döntően a hatékonyságjavító intézkedéseknek a következményei. Az önkéntes távozások aránya 2009-ben némileg (5,4%-ról 4%-ra) csökkent; hat kulcspozícióban lévő szakember távozott az MNB-ből, ami négyvel kevesebb, mint 2008-ban. Az MNB tájékoztatása szerint az önkéntes távozások mögött a versenyszektor nyújtotta jobb lehetőségek, a karrier és fejlődési lehetőségek hiányával összefüggő indokok, a javadalmazással való elégedetlenség, MNB-n belüli problémák (vezetési, együttműködési, munkaszervezési nehézségek) stb. húzódtak meg.

A munkaerő-felvételek külső és belső pályázattal történtek. 2009-ben a tervezett 21 fős létszámbővülés (megüresedett pozíciók betöltése, új pozíciók, jogi állományból visszatérők) során 9 fő munkaerő felvételére került sor. A nem tervezett kilépők pótlására, valamint a feladatbővülésekhez kapcsolódóan 43 fő felvételével együtt az összes belépések száma 52 volt. Ebből 16 fő került újonnan létrehozott pozícióba, a többi felvétel pótlás, illetve nyolc esetben minőségi csere miatt történt. A megüresedett vagy újonnan létrejött pozíciók 22%-át belső pályázat útján nemzeti banki munkatárs (14 fő) nyerte el. 2009-ben a belépési arány (belépés/átlagléttség) 6,9%-ról 8,6%-ra emelkedett.

A kapott anyagok és információk alapján összességében megállapítható, hogy az MNB 2009-ben alapvetően eredményes emberierőforrás-gazdálkodást folytatott. A munkaerőmozgások a tervezetthez és az évközi takarékosági intézkedésekhez közel állóan valósultak meg. Az MNB vezetésének tájékoztatása szerint a létszám csökkenése nem befolyásolta negatívan a Bank feladatainak ellátását.

A különböző bel- és külföldi képzések tréningnapjainak száma a 2008. évi szinten alakult. Az egy munkatársra jutó tréningnapok száma közel 9%-kal emelkedett, a fajlagos részvételek száma nőtt. A részvételek száma 2009-ben a számítástechnikai jellegű képzéstípusnál nagyságrendekkel megemelkedett, a belső képzéseken megkétszereződött, a külföldi képzések esetében csökkent, míg a többi képzéstípusnál lényegesen nem változott.

Javadalmazási rendszer, alapbérezés, béren kívüli juttatások

Az MNB 2008. január 1-jétől a maga által kifejlesztett, munkakör-családokon alapuló besorolási rendszert alkalmaz, amely felváltotta a 2002-től működő "Hay" munkakör-értékelési módszertanon alapuló besorolási rendszert. Az új rendszerben

minden munkatársi munkakörcsoportban tíz azonos besorolási szempont szerint történik a besorolás, amelyben a kompetenciaszint és a szakmai tapasztalat is szerepet játszik. Az ún. teljesítménybónusz egyéni mértéke a besorolási szinttől függően változik, a magasabb besorolási szintekhez nagyobb mérték tartozik.

Az MNB bérrendszerének kereteit a besorolási szintek és az arra épített – az alpbérek és bónuszokat tekintetbe vevő – bérsávok képezik. A munkavállalók 90,7%-ának munkabére a kívánatos bérsávon belül helyezkedett el.

Az MNB 2009-ben általános bérfelajánlást nem hajtott végre. 82 fő esetében előléptetés, illetve bérkorrekció történt, amelyhez kapcsolódó bérfelajánlásra az alpbérek 1,5%-át fordították. Az MNB felsővezetőinek és vezető tisztségviselőinek 2009. évi bére – az MNB-törvény rendelkezése szerint a várható fogyasztóiár-index alapján – 4,5%-kal emelkedett.

Az MNB munkavállalói alpbéren kívüli juttatásokban (önkéntes nyugdíjpénztári hozzájárulás, foglalkozás-egészségügyi ellátás stb.), valamint 17 fajta választható béren kívüli juttatásban is részesülnek. A választható béren kívüli juttatások egyéni kerete 520 ezer forint/év.

A kifizetett bérek összege 2009-ben a bázisévhez viszonyítva a létszám mérséklődésének következtében 6,8%-kal csökkent. A jutalmak összege 3,2%-kal, a végkielégítések és felmentési illetményeké 18,6%-kal emelkedett. Az átlagkeresetek 3,3%-kal, az inflációnál alacsonyabb mértékben növekedtek.

Teljesítményértékelés

Az MNB vezetése az egyéni teljesítmények differenciáltabb értékelésének további növelése érdekében átalakította a bónuszrendszert. A változtatás elsősorban arra irányult, hogy az azonos munkakört betöltő munkavállalók alpbérekben meglévő különbségek ne legyenek meghatározóak, a bónuszkifizetések mértékét inkább az egyéni teljesítmények befolyásolják.

A szervezeti egységek és az egyéni teljesítmények értékelését 2009-ben is hét fokozatú skála alkalmazásával végezték. Az előző évhez viszonyítva 75%-ról 80%-ra nőtt az értékelési skála középtartományába (a „Jó” és az „Elvárások feletti” kategóriákba) sorolt munkavállalók aránya. A bónuszkifizetések 53%-a a differenciálási lehetőségek növekedése ellenére a bónuszkeret 90-110%-os sávjában mozgott. Ezzel párhuzamosan csökkent mind a legjobb, mind a legrosszabb kategóriákba tartozó munkavállalók aránya.

2009-től a szervezeti egység-vezetők teljesítménye felmérésének ún. 360 fokos értékelését kiterjesztették a középtartományi (osztályvezetői) szintre. A teljesítménymenedzsment működésének hatékonysága érdekében egyéb változtatások is történtek. Megjelent a szervezeti egység-vezetők értékelésénél többek között a gazdálkodás szempontja, valamint a munkatársi szinten – 15-25%-os súllyal – célként lett megfogalmazva a szervezeti egység teljesítményéhez való egyéni hozzájárulás. A pénzügyi tervezéssel való összehangoltság érdekében a teljesítményértékelések és a bónuszkifizetések időpontjában is változás történt azzal, hogy a kifizetésekre csak a következő év februárjában kerül sor.

A teljesítménymenedzsment HAJÓ-projekt keretében történt átvilágítása során tett ajánlásra – amely szerint a vezetői viselkedési kultúra erősítendő – reagálva az MNB 2009 őszén kérdőíves felméréseket végzett. Ezek tapasztalataira támaszkodva 2010 folyamán vezetői workshopokat szerveznek, az ún. coaching-kultúra erősítése, a teljesítménymenedzsment eszköztár által biztosított lehetőségek tudatosítása, a vezetői szemléletformálás érdekében.

Az elkötelezettség és elégedettség helyzete

A 2008. évi felmérés azt mutatta, hogy az MNB munkatársainak elégedettségi és elkötelezettségi indexe (51, illetve 53%-ra) csökkent. Ezért az MNB egyrészt „azonnali hangulatjavító” – lényeges költséggel nem járó – döntéseket hozott, másrészt akciótervet készített a megvalósítandó intézkedésekre.

Az FB a 2009. januári ülésén megtárgyalta az elégedettség, illetve elkötelezettség javítására az MNB által tervezett intézkedéseket bemutató tájékoztatót és arra a következtetésre jutott, hogy azok túlnyomórészt kommunikatív jellegűek. Úgy vélte, hogy a kommunikáció javításán és az ösztönzési rendszer módosításán túl van még néhány témakör (a szervezeti

egységek közötti hatékonyabb együttműködés, a vezetők és beosztottak közötti jobb kapcsolat, a munkatársak megbecsültségérzésének fokozása stb.), amire érdemes több figyelmet fordítani. Az FB egyúttal jelezte, hogy a jövőben rendszeresen tájékozódni kíván a tervezett intézkedésekről, azok megvalósulásáról és eredményességéről.

Az FB a munkatervének megfelelően a 2010. februári ülésének napirendjére tűzte az elkötelezettség/elégedettség helyzetének áttekintését, figyelemmel a HAJÓ-projekttel kapcsolatban időközben megvalósított intézkedések tapasztalataira is.

A kapott tájékoztatás szerint a HAJÓ-projekt által előidézett változások (elsősorban a létszámleépítés és a választható béren kívüli juttatások rendszer átalakítása) jelentős hatást gyakoroltak a munkahelyi légkör alakulására, fokozva a munkavállalók bizonytalanságérzetét és csökkentve a bank iránti elkötelezettségüket. A bizonytalanságérzet csökkentése érdekében az MNB nagy hangsúlyt helyezett a HAJÓ-projekttel kapcsolatos létszám és kompenzációs változások időbeni és széleskörű kommunikációjára.

Az elbocsátások zavartalan lebonyolítását a Bank egyfelől a vezetők felkészítésével, másfelől a távozó munkavállalók elhelyezkedését segítő tanácsadási programmal támogatta. Ennek eredményeként tudható be, hogy a 2009. évi elbocsátásokhoz kapcsolódóan peres eljárás eddig nem indult az MNB ellen, és hogy az elhelyezkedési programban részt vevő elbocsátottak mintegy 75%-a – részben az MNB segítségével – 3-6 hónap alatt sikeresen elhelyezkedett.

Befolyást gyakorolt a munkatársi elkötelezettség/elégedettség tekintetében a 2010-ben életbelépő adóváltozás hatása is. Az MNB kiegészítette azoknak a munkatársaknak a jövedelmét, akiknél a jövedelemcsökkenés 5%-nál nagyobb arányt ért volna el. Másrészt a költségterítés bizonyos hányadát egyes munkakörök esetében az alapbérbe beépítették, és a VBK-rendszert úgy alakították, hogy mindenkinek lehetősége legyen azt maximálisan kihasználni. Ezenkívül az előrelépési lehetőség növelésével mintegy 80 munkatárs jövedelmhelyzetén javítottak. A megfelelő tájékoztatás érdekében az egyéni javadalmazásokban bekövetkező változásokat munkatársi fórumokon részletesen ismertették. A hangulatromlás megállítása érdekében a vezető-munkatársi párbeszédet különböző formákban erősítették, ideértve a felső vezetéssel való kapcsolatok kiterjesztését is.

Az MNB értékelése szerint egyes területeken, ahol még nem fejeződött be teljesen a HAJÓ-projekt által előirányzott létszámleépítés, a bizonytalanságérzet még 2010-ben is érződni fog. Ezért a vezetők és az EEF napirenden tartják a probléma kezelését, folytatva a bevált intézkedéseket. Emellett a megbecsültség és elkötelezettség fokozása érdekében további fejlesztéseket (rugalmas munkavégzés, egészségmenedzsment, nyíltabb kommunikáció, munkatársak felé megnyilvánuló vezetői bizalom erősítése stb.) is terveznek.

Az FB egyetértett azzal, hogy a következő időszakban a HAJÓ-projekt ez évi kifizetésével és a megtett intézkedések hatására a munkatársak bizonytalansági érzése mérséklődni, ennek nyomán az MNB iránti elkötelezettségérzés erősödni fog. Üdvözölte ugyanakkor, hogy a munkahelyi vezetők és az EEF folyamatosan napirenden tartják és kezelik ezt a kérdést.

2.5. BERUHÁZÁSOK

Az FB az MNB gazdálkodásáról szóló negyedévenkénti tájékoztatók alapján rendszeresen képet kapott a beruházási tevékenységről.

A korábbi években rendszeresen tapasztalható volt, hogy a tényleges beruházási tevékenység jelentősen eltért – ezen belül az összes kifizetés számottevően elmaradt – a tervezettől. Az FB az előző beszámolási időszakban pozitívnak értékelte, hogy az MNB vezetése a körülmények megváltozásakor a konkrét beruházások esetében nem tartotta magát mereven a terv részleírányzataihoz, hanem a tényleges folyamatok és helyzet által indokolt hatékony, takarékos gazdálkodás követelménye volt az elsődleges szempontja. Üdvözölte azt is, hogy az MNB alkalmazza az egyedi beruházásokra vonatkozó üzleti esettanulmányok kidolgozásának és jóváhagyásának rendszerét. Ugyanakkor az új fejlesztések kezdési időpontjának meghatározása, valamint a beruházások adott évre történő megalapozottabb, realisabb ütemezése érdekében ajánlotta az MNB vezetésének beruházási tervezésre vonatkozó módszerek felülvizsgálatát, korszerűsítését. Összességében úgy ítélte meg, hogy az MNB beruházásokkal kapcsolatos tervezési tevékenysége a megtett pozitív irányú intézkedéseken túl további teendőket igényel.

Az FB felkérésére a Beruházási és költséggazdálkodási bizottság elnöke a beruházások tervezésének, jóváhagyásának, előkészítésének, lebonyolításának és értékelésének témakörében tájékoztatót nyújtott be a 2009. októberi FB-ülésre. Az FB a tájékoztatóban foglaltakat tudomásul véve megállapította, hogy a beruházási tervek korábbi kedvezőtlen megvalósulása és az ezzel kapcsolatos értékelések nyomán az MNB vezetése az elmúlt 1-2 évben számos pozitív változást vezetett be a beruházási tevékenység javítása céljából. A beruházások tervezésére, előkészítésére, megvalósítására és értékelésére kiterjedő változások folyamatosan, egyre inkább éreztetik kedvező hatásukat. Javult a beruházások középtávú és éves, illetve egyedi tervezésének összehangoltsága. A beruházások előkészítése megalapozottabbá vált, biztonságosabban szolgálja a fejlesztések hatékonyságát. A döntési folyamat egyenletesebb és rugalmasabb lett. Az egyes beruházások 2009-ben a tervezetthez a korábinál közelebb állóan valósulnak meg. A Felügyelő Bizottság – a tájékoztatóban e tekintetben foglaltakkal egyetértve – indokoltan tartotta, hogy a beruházási tevékenység folyamatos fejlesztése keretében további eredményes lépések történjenek a beruházások költséghatékonyságának és a megvalósítás tervszerűségének javítása érdekében.

Az FB a 2009. évi gazdálkodásról szóló beszámoló alapján ismét értékelt az MNB beruházási tevékenységét.

2009-ben a tervezett 2386 millió forinttal szemben összesen 1839 millió forint beruházási kifizetés történt. Ennek fontosabb tételei: a számítástechnikai gépteremnek az „A” épületbe történő átköltöztetése (621 millió forint), valamint itt munkahelyek kialakítása (129 millió forint), továbbá a jóváhagyott IT-stratégia céljainak megvalósításához kapcsolódó, azokhoz hozzárendelt beruházások megvalósítása (985 millió forint). Ezek együttes kifizetése a 2009. évi beruházási kiadások 95%-át tette ki.

A 2009. évi tényleges beruházási kiadás az előző évinél a Logisztikai Központ befejezésével összefüggésben lényegesen (közel 30%-kal) kisebb volt, de még a tervezettől is 23%-kal elmaradt. Az éves beruházási terv teljesülésére a következő tényezők hatottak: néhány informatikai beruházás 2010-re csúszása; egyes 2009-re tervezett beruházások elmaradása; egyes 2010. évre tervezett kisebb eszközbeszerzések 2009-re történt előrehozása; számos eszköznek a tervezettnél alacsonyabb áron való beszerzése; az áfa mértékének évközi változása és a forintárfolyam vártnál kedvezőtlenebb alakulása.

Az FB a 2009. évi gazdálkodásról szóló MNB tájékoztató tárgyalása során megállapította, hogy a megvalósított – az FB által is elismert – intézkedések következtében a beruházási folyamat tervszerűsége javult. Ugyanakkor megerősítette a beruházási tervezés további javításának indokoltságára vonatkozó korábbi ajánlását.

2.6. A HATÉKONYSÁGJAVÍTÓ PROJEKTTAL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK TAPASZTALATAI

Az MNB elnöke 2008. márciusban döntött arról, hogy átfogó vizsgálatot indít az MNB működése hatékonyságának és eredményességének feltérképezésére. Erre a munkára pályázati úton kiválasztott nemzetközi tanácsadó céget – bruttó 336 millió forint megbízási díjra szerződve – bízott meg. A Bank elnöke a 2008. szeptemberi FB-ülésen részletes tájékoztatást adott a projektről.

Az FB a hatékonyságjavító (HAJÓ) projekt addigi eredményéről, a megtett és tervezett intézkedésekről kapott MNB-tájékoztatót a 2009. februári ülésén vitatta meg. A tájékoztató, valamint a vitában elhangzottak alapján az FB megállapította, hogy a költséghatékonyság javítására kidolgozott és elfogadott javaslatok, illetve azok következetes, határozott érvényre juttatása nagymértékben hozzájárulnak az MNB tevékenységének további korszerűsítéséhez. Az intézkedések nyomán az MNB működési költsége éves szinten 11–12%-kal, létszáma 14%-kal csökken; a nettó megtakarítások részben már 2009-ben, teljes mértékben 2010–2011-ben realizálódnak. 2009-ben a nettó megtakarítás mintegy nettó 585 millió forint volt. Az MNB számításai szerint ez az összeg minden évben jelentkezni fog és már 2010-ben jelentősen tovább emelkedve 2011-től várhatóan el fogja érni az évi 1,7 milliárd forintot. Ezzel szemben a tanácsadónak kifizetett bruttó 336 millió forint megbízási díj egyszeri költségként jelentkezett. A költséghatékonysági projekt költségei tehát már 2009-ben, 2010-től pedig évente többször megtérülnek.

A HAJÓ-projekt ily módon hasznosan segítette, hogy az MNB a belső gazdálkodás alapjául és mércéjeként költséghatékony pénzügyi terveket fogadjon el és hajtson végre. Emellett a projekt megvalósítása hozzájárult a vezetők és a munkatársak költség tudatosságának és költségérzékenységének erősödéséhez.

Az FB támogatta az MNB vezetésének azt a szándékát és törekvését, hogy gondosan figyelemmel kíséri nemcsak a projektből adódó döntések megvalósítását, hanem azoknak a Bank működésére gyakorolt komplex hatását is, azzal, hogy megteszi – ha kell, az emberi erőforrások terén is – a szükséges kiegészítő, illetve korrekciós intézkedéseket. Egyúttal kérte az MNB vezetését, hogy az éves gazdálkodásról szóló tájékoztatók térjenek ki a HAJÓ-projektben elfogadott döntések megvalósulására is.

Az MNB 2009. évi gazdálkodásáról szóló tájékoztatójában külön részben foglalkozott a HAJÓ-projekt megvalósításának a működési költségekre, a beruházásokra és a működési kockázatokra gyakorolt hatásának bemutatásával. Ennek alapján az FB meggyőződhetett arról, hogy a projekt időarányosan eredményes megvalósulása döntően hozzájárult a működési költségek jelentős mérséklődéséhez. Nemcsak költségcsökkenést hozott, hanem strukturális ésszerűsítést is eredményezett. Az FB rögzítette azt is, hogy a HAJÓ-projekt tervszerű megvalósulása – bár átmenetileg kedvezőtlenül hatott a munkatársak közérzetére – nem vezetett zökkenőkhöz, fennakadásokhoz a Bank működésében.

Az FB a 2009. februári ülésén az elkötelezettség/elégedettség helyzetének tárgyalása keretében, azzal összefüggésben is áttekintette a HAJÓ-projektrel kapcsolatos intézkedések tapasztalatait. (Lásd a beszámoló B) részének 2.4. pontját.)

2.7. A 2010. ÉVI PÉNZÜGYI TERV

Az MNB elnöke az MNB működési költségeinek 2010. évi pénzügyi tervét a VB 2010. január 12-i ülésén – 200 millió forint központi tartalékkal együtt – 13,5 milliárd forint összegben fogadta el.

Az MNB a 2010. évi működési költségeire a 2009. évi tényszámnál 1,7%-kal (228 millió forinttal) kisebb összeget tervezett. A személyi jellegű költségeknél 6,1%-os, az amortizáció esetében pedig 9,1%-os csökkenést irányoztak elő. A személyi költségek tervezett csökkenésének fő oka a HAJÓ-projekt eredményeként megvalósuló létszámcsökkentés miatti, a bér- és egyéb bérjellegű költségekben jelentkező megtakarítás. A többi költség típusnál (IT-, üzemeltetési-, egyéb költségek) a 2009. évi adatokhoz viszonyítva kisebb növekedés mutatkozik.

Az MNB a 2010. évre összesen 1917 millió forint beruházási kifizetést tervezett. A 2010. év előtt megkezdett és jelenleg folyamatban lévő 15 beruházás 2010-re tervezett kiadási előirányzata 1012 millió forintot tesz ki; ezek ebben az évben befejeződnek. Ezen kívül 2010-ben 83 – nagyobb részben beszerzés jellegű – beruházás megkezdését tervezték 906 millió forint 2010. évi ráfordítással, amelyek közül 74 beruházás még ebben az évben befejeződik, míg a 9 később befejeződő beruházás 2010-et követő ráfordítása 321 millió forint.

A tervezett beruházások nagyobb része a kiemelt stratégiai célok elérésére (monetáris funkciók színvonalának növelése, eredményesség és hatékonyság fejlesztése, szakterületek informatikai támogatása) irányul. A többi az egyéb informatikai és más tárgyi eszközök beszerzésével, a biztonságtechnikai fejlesztésekkel, az ingatlanok állagmegőrzésével kapcsolatos.

Az FB az MNB 2010. évi pénzügyi tervéről szóló tájékoztatót a 2010. januári ülésén megtárgyalta és tudomásul vette.

A 2010. első negyedévi működési költségek összege 3,1 milliárd forint volt. Ez 200 millió forinttal elmarad az előző év azonos időszakától, és a 2010. évi ütemezett tervnél is kismértékben alacsonyabb. A tervhez képest – az amortizáció kivételével – minden költségcsoportnál csökkenés mutatkozik. A negyedév végére a tervezett 592 fős záró létszámmal szemben a tényleges létszám kilenc fővel lett alacsonyabb. Az átlaglétszám is a tervezett alatt alakult, 587 fő volt, ami 5 fővel kevesebb a tervezettnél.

A 2010 első negyedévében 299 millió forint beruházási kiadás történt, amelynek döntő része az új számítástechnikai gépterem és munkahelyek kialakításával kapcsolatos.

3. Tematikus vizsgálatok

3.1. A LOGISZTIKAI KÖZPONT ÜZEMELÉSÉNEK 2009. ÉVI TAPASZTALATAI

Az MNB 2003 júniusában Logisztikai Központ létesítését határozta el azzal a céllal, hogy az MNB olyan modern, biztonságos létesítménnyel rendelkezzen, ahol eredményesen, költséghatékonyan, nagy biztonság mellett, korszerű körülmények között lebonyolítható a forgalmi bankjegyek és érmék tárolása, disztribúciója, az érmék verése, továbbá az euro bevezetése, valamint a forint kivonása. Cél volt a működési és biztonsági kockázatok csökkentése, valamint a készpénz-logisztikai folyamat hatékonyságának növelése is.

A Logisztikai Központ megvalósítását elhatározó döntéstől számított 5 év múlva – 2008. június 30-án – megtörtént a létesítmény birtokbavétele. A beruházás megvalósulását az MNB Felügyelő Bizottsága (a korábbi FB-t is beleértve) rendszeresen figyelemmel kísérte. Az FB a Logisztikai Központ létesítéséről készített összefoglaló jelentést 2009. márciusi ülésén elfogadta és azt a 2009. júniusi országgyűlési beszámolójához (J/9864) mellékként csatolta.

Az FB a jelentésében megállapította, hogy a Logisztikai Központ létesítését és korszerű működését szolgáló alap és kiegészítő beruházások teljes (együttes) költsége összesen 12 160 millió forint volt. A teljes (együttes) beruházási költségnek az eredetileg tervezetthez (11,4 milliárd forint) képesti eltérését az FB nem többletköltségnek, hanem az indokolt többletképessegek és többletfeladatok költségének tekintette.

A költségek megítélésével kapcsolatban az FB rámutatott, hogy egyrészt a Logisztikai Központ létesítésére fordított összegnek legalább 70%-át (900 millió forintot) az új épület létrehozása nélkül is a kitűzött cél elérése érdekében beruházásra kellett volna fordítani, másrészt az új létesítménnyel kb. 2,1-2,2 milliárd forint értékű ingatlan szabadult fel (amiből közel 1,7 milliárd forint könyv szerinti értéket a magyar állam részére az MNB átadott), ami a beruházások költségének részbeni ellentételezését képezi.

Az MNB elnöke az FB-vizsgálat befejezése alkalmából nyilatkozatával megerősítette, hogy az MNB vezetése a Logisztikai Központ beruházás birtokbavételekor, a beruházás záródokumentumának elfogadásakor, továbbá az üzemelés kezdeti tapasztalatai alapján – a racionálisan lehetséges módon és mértékben, a garanciális és szavatossági jogok érvényesítése lehetőségének értelemszerű fenntartása mellett – meggyőződött arról, hogy a beruházás az érvényes tervdokumentáció szerint készült el, a létesítmény és berendezései alkalmasak a kitűzött feladatok megvalósítására.

Az MNB 2008. július elsejétől kezdte meg az új létesítmény üzemeltetését. Az FB az üzemeltetés első hónapjait követően tájékoztatást kért az MNB-től a működés kezdeti tapasztalatairól. Az MNB tájékoztatása szerint nem merült fel olyan probléma, amely a beruházás tervezése vagy megvalósítása során elkövetett komoly hibára vagy hiányosságra utalt volna.

Az FB – a munkatervének megfelelően – 2010. áprilisi ülésén áttekintette a Logisztikai Központ üzemelésének 2009. évi tapasztalatait és a kapott információk figyelembevételével az alábbi megállapításokat tette:

- A Logisztikai Központ 2009-ben a beruházás jóváhagyásakor meghatározott, egyes vonatkozásokban bővített feladatokat maradéktalanul ellátva működött.
- Az MNB készpénz-logisztikai tevékenységét 2009-től lényegében teljes egészében a Logisztikai Központban, a korábban korszerűbb technológiákkal, magas minőségben, biztonságosan végzik. Itt működik a tevékenységhez kapcsolódó Magyar Pénzverő Zrt. is.
- A Logisztikai Központban folyó tevékenységet a megfelelő színvonalon segítik a teljes mértékben itt elhelyezett informatikai szolgáltatások. A működési szolgáltatásokat komplexen, megbízhatóan és színvonalasan egy szerződéses üzemeltető partner látja el.
- A Logisztikai Központ nettó hasznos alapterülete 14 021 m²; a helykihasználás lényegében teljes.

- A Logisztikai Központban 2009. december 31-én a 2008. évinél kevesebb, összesen 142 fő dolgozott, ebből az MNB létszáma 109 fő, a Magyar Pénzverő Zrt. létszáma 33 fő.
- A Logisztikai Központban kialakított mechanikai és elektronikai rendszerek megalapozták a működés korábnál lényegesen nagyobb, elérhető teljes biztonságát. A biztonsági rendszerek 2009-ben megfelelően működtek, a biztonságot veszélyeztető események nem történtek.
- A Logisztikai Központ létesítményei és berendezései működésében 2009-ben tapasztalt hibák viszonylag kisszámúak és nem jelentősek, mégpedig döntően garanciális jellegűek voltak; a hibák kijavítása megtörtént.
- A létesítmény elvárásoknak megfelelő, folyamatos és biztonságos működése a 2008-ban befejezett beruházási célok megfelelőségét, megbízható kivitelezését és komplexitását igazolta. Kisebb kiegészítő és pótlólagos beruházások a működés tapasztalatai alapján – nem az eredeti beruházás hiányosságai miatt – váltak szükségessé. 2009-ben 40,8 millió forint értékű beruházás valósult meg; 2010-re 24,5 millió forint beruházást terveznek; a két év együttes beruházási összege alig haladja meg a Logisztikai Központ teljes beruházásának (bekerülési értékének) 0,5%-át.
- A Logisztikai Központ üzemelésének 2009. évi tényleges költsége 997 millió forint volt, amivel szemben az MNB egyéb helyein 729 millió forint megtakarítás mutatkozott. A Logisztikai Központ működésével összefüggő kiadások és megtakarítások egyenlege 268 millió forintot tett ki, ami nem érte el az MNB működési költségeinek 2%-át.

3.2. AZ INFORMATIKAI STRATÉGIA MEGVALÓSULÁSÁNAK HELYZETE

Az FB korábbi döntése szerint éves rendszerességgel áttekinti az informatikai stratégia célokat, az elért eredményeket és ha úgy ítéli meg, akkor FB-ülésein megtárgyalja az MNB-től kapott tájékoztatót. Az FB a munkatervének megfelelően a 2010. márciusi ülésen napirendjére tűzte az informatikai stratégia megvalósulásának áttekintését.

A középtávú informatikai stratégiát az MNB elnöke 2008 júniusában fogadta el. Ennek a stratégiának a megvalósítása az alkalmazás- és infrastruktúra-fejlesztési projektekben folyik, vagy részben már megtörtént, illetve van, ahol halasztódik. E projektek közül a jelentősebbek a következők:

- A műszaki architektúra fejlesztése keretében a szerverek virtualizációja 2009. év végén befejeződött.
- A rendszerek kritikusság szerinti szétválasztása 2010 júniusa helyett – az első közbeszerzési eljárás eredménytelensége miatt – előreláthatólag a harmadik negyedévben valósul meg.
- A központi adattároló megújítása megkezdődött, a beruházás az „A” épületben kialakított új gépterem 2010 közepén történő indulásához kapcsolódóan valósul meg.
- 2010 első negyedévében az „Office 2007” szoftvercsomag telepítésével megtörtént az irodai környezetek megújítása.
- Ahol gazdaságossági alapon indokolt, az új alkalmazási rendszerek kiszolgálásához az adatbáziskezelő-platform váltása megtörténik. Az adattárház esetében a váltás megkezdődött, több új rendszer fejlesztése már az új infrastruktúrán folyik.
- Az eredetileg 2009-ben megvalósítani tervezett teszt és fejlesztői környezetek ki- és átalakítását részben erőforráskorlátok, részben technológiai okok miatt későbbre halasztották.

A szakterület értékelése szerint az informatikai stratégiában megfogalmazottak megvalósíthatók, az éves felülvizsgálat szerint a külső és a belső körülmények sem technológiai, sem gazdálkodási szempontból nem indokolják a stratégia módosítását.

Nemzetközi összehasonlítás szerint az MNB informatikai szolgáltatása mind technológiai, mind működtetési és gazdálkodási értelemben megfelel az elvárásoknak és alkalmas arra, hogy az elektronikus adatkapcsolatokban együttműködjék az európai társszervezetekkel.

A stratégia megvalósítása folyamatában az informatikai beruházások 2009-ben számottevően emelkedtek, majd 2010-ben jelentősen tovább nőnek az infrastruktúra megújítását megvalósító beruházások miatt, de 2011-ben már mérséklődnek. Az MNB újabb nagyobb volumenű informatikai fejlesztést 2011 végéig nem tervez. A stratégiában leírt műszaki fejlesztési célok magvalósulását követően az eurozónához történő csatlakozásra való felkészülés jegyében az alkalmazáshitechta fejlesztése mutatkozik kiemelt jelentőségű feladatnak.

Az FB a tájékoztatóban foglaltakat tudomásul vette.

3.3. AZ MNB INGATLAN ÉS HELYSÉGGAZDÁLKODÁSA

Az MNB elnöke 2008 márciusában döntött az MNB 2008–2012. évi ingatlanstratégiájáról. Ebben az ingatlanok számát 2010 második felétől három saját tulajdonú ingatlanban – a központi főépület (Szabadság tér 8-9), a Logisztikai Központ és a Soroksári úti raktárbázis – határozta meg. A stratégiai terv a Hold utcai épület átadását vagy eladását 2010 közepére irányozta elő.

2008 végén a Magyar Államkincstár kérte az MNB-től, hogy a feleslegessé váló Hold utcai irodaépületében új számítógéptermet alakíthasson ki. Az MNB elnöke döntött a szóban forgó ingatlanok a magyar állam részére történő térítésmentes átadásáról azzal a feltétellel, hogy fenntartja a jogot az épület mélygarázsának korlátlan ideig, valamint az épület többi részének 2010. június 30-ig tartó használatára. A Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács – ezt a feltételt elfogadva – hozzájárult az ingatlan tulajdonjogának térítésmentes átruházásához. Az ingatlan 2009. május 1-jétől a magyar állam kezelésébe került. Kiürítése 2010. június 30-ig megtörténik.

Az MNB tulajdonában lévő többi ingatlan közül az egrai stratégiai tároló 2009. május 1-jétől, a Pénzverő korábbi elhelyezését szolgáló Könyves Kálmán körúti ingatlan, valamint a Nánási úti sportcentrum 2010 februárjától a magyar állam vagyonkezelésébe került. Ezzel az MNB teljesítette azt a célt, miszerint 2010 második felétől csak három ingatlantulajdonnal rendelkeznek.

A Hold utcai irodaépület átadásával szükségessé vált az MNB-központban foglalkoztatott munkavállalóknak a főépületben történő elhelyezése. Ezért – beruházások révén – sor került egyfelől a számítástechnikai gépteremnek a főépületbe történő áthelyezésére, másfelől a Logisztikai Központba költözés miatt felszabadult emissziós területeknek irodahelyiségekké alakítására. Az átköltöztetés 2010. június 30-áig befejeződik. Az MNB irodaterületének aránya a korábbi 39%-ról 43-44%-ra növekedett. Ez az arány a műemlék jellegű épületekkel való összehasonlításban jónak mondható.

Az MNB elhelyezési irányelveiben szereplő tervek szerint 2011 végéig a közösségi tereket (tárgyalók, kommunikációs szobák stb.) megújítják.

Az FB a 2010. májusi ülésén megtárgyalta az MNB ingatlan- és helyiséggazdálkodásáról kapott tájékoztatót és az abban foglaltakat tudomásul vette.

3.4. AZ MNB KIZÁRÓLAGOS TULAJDONÁBAN LÉVŐ TÁRSASÁGOK GAZDÁLKODÁSA, A TULAJDONOSI FUNKCIÓK GYAKORLÁSA

Az MNB 100%-os tulajdonában két társaság van, a Pénzjegynyomda Zrt., és a Magyar Pénzverő Zrt. Ezen kívül résztulajdonnal rendelkezik a KELER- (53,33%), a GIRO Elszámolásforgalmi (7,3%), a Budapesti Értéktőzsde (6,9%) Zrt.-ben és – 2009. február óta – a KELER KSZF Kft.-ben (13,6%).

2009. december 31-én a társaságokban az MNB által jegyzett tőke könyv szerinti értéke 10,5 milliárd forint volt, ebből közel 9 milliárd forintot a Pénzjegynyomda Zrt. értéke tesz ki. A társaságok könyv szerinti értéke mintegy 0,6 milliárd forinttal kevesebb, mint az előző évben volt. A csökkenés döntően az MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. 2003. február 1-jétől folyamatban lévő végelszámolásának befejeződésével függ össze. A társaságot a cégbíróság 2009. december 7-ével törölte a cégnyilvántartásból, a 602 millió forint összegű könyv szerinti értékét a belföldi befektetések közül kivették.

A társaságok 2008. évi eredményei alapján az MNB 2009-ben 1692 millió forint osztalékbevételeben részesült.

2009-ben a 100%-os MNB tulajdoni hányadú Pénzjegynyomda Zrt.-nél az auditált mérlegadatokat szerint 1 279 millió forint – a 2008. évinél 119 millió forinttal több –, a Magyar Pénzverő Zrt. esetében pedig a 2008. évi 260 millió forinttal szemben (a már szintén auditált mérlegadatokat alapján) 334 millió forint adózott eredmény keletkezett. A Budapesti Értéktőzsdénél és a GIRO Elszámolásforgalmi Zrt.-nél az előző évhez képest kisebb adózott eredmény volt.

A Pénzjegynyomda Zrt.-nél négytagú igazgatóság és három tagból álló felügyelőbizottság működik. A Magyar Pénzverő Zrt.-nél igazgatóság nincs és felügyelőbizottság létrehozására – a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló törvény hatályba lépését követően – 2010. február 3-án került sor.

Az MNB FB – a munkatervének megfelelően – a 2010. áprilisi ülésén megtárgyalta „Az MNB tulajdonosi érdekeltségébe tartozó vállalkozások 2009. évi gazdálkodása és a 2010. évi kilátások, a tulajdonosi funkciók gyakorlása” című tájékoztatót és a kapott információk figyelembevételével az alábbi megállapításokat tette:

a) Az MNB a 100%-os és részleges tulajdonosi érdekeltségébe tartozó gazdasági társaságoknál a tulajdonosi jogosítványokat a törvényi előírásoknak megfelelően, jogszerűen és a tulajdonos, végső soron a magyar állam érdekeit szem előtt tartva és érvényesítve gyakorolja.

- Az MNB elnöke megbízásából valamennyi szóban forgó társaság esetében tulajdonosi képviselő és szakmai felügyeletet ellátó személy működik. Az MNB meghatározó képviselettel rendelkezik az MNB többségi tulajdonosi érdekeltségű társaságok vezető testületeiben.

- Az MNB Vezetői Bizottsága rendszeresen megtárgyalja az érintett társaságok helyzetével és gazdálkodásával kapcsolatos ügyeket; az MNB elnöke meghozza a szükséges határozatokat, mégpedig a 100%-os és többségi MNB-részese-
désű társaságok esetében a tulajdonos kompetenciájához tartozó végrehajtandó döntéseket, a többi esetben az MNB és ezáltal a magyar állam érdekeinek megfelelő állásfoglalás képviseletére vonatkozó döntéseket.

- Az MNB 100%-os tulajdonába tartozó társaságoknál a jogszerű működést biztosító határozatokon túli tulajdonosi döntések – elsősorban az üzleti tervek, valamint a javadalmazási és ösztönzési rendszerekre vonatkozó és az operatív gazdálkodást érintő döntések – az MNB közpénzpolitikájából adódó, továbbá a költséghatékony működést elősegítő, a piaci körülményekhez és lehetőségekhez is egyre jobban igazodó, azaz kereskedelmi jellegű, a gazdasági eredményeket folyamatosan javító tevékenységet írnak elő.

b) Az MNB 100%-os tulajdonosi érdekeltségébe tartozó gazdasági társaságok, azaz a Pénzjegynyomda Zrt. és a Magyar Pénzverő Zrt. 2009-ben is hatékony, a tulajdonos érdekeivel összhangban álló gazdálkodást folytattak.

- A Pénzjegynyomda Zrt. a tulajdonos által jóváhagyott középtávú stratégiával rendelkezik. Gazdasági tevékenysége 2009-ben alapvetően eredményes volt. A társaság nettó árbevétele ugyan – főleg a piaci helyzet kedvezőtlen alakulása, az egyébként növelni kívánt bankjegyven kívüli értékesítés vártnál alacsonyabb szintje miatt – elmaradt a 2008. évitől és a 2009-re tervezettől, de a működési költségek visszafogása, ezen belül a létszám mérséklése következtében az üzleti tevékenység eredménye és az adózás előtti eredmény meghaladta a 2008. évit és a tervezettet. Indokolt, hogy a társaság 2010-ben az óvatosan tervezettet meghaladó nyereség elérésére törekedjen.

- A Magyar Pénzverő Zrt. – amely önálló telephelyről az MNB Logisztikai Központjába költözött – gazdasági tevékenysége 2009-ben sikeres és eredményes volt. Nettó árbevétele a 2008. évit és a 2009-re tervezettet meghaladta. A működési költségek a tevékenység bővülése miatt a 2008. évinél nagyobbak, de a tervezettnél valamelyest kisebbek voltak. Az üzleti tevékenység eredménye és az adózás előtti eredmény jelentősen meghaladta a 2008. évit és a tervezettet.

- Mind a Pénzjegynyomda Zrt., mind a Magyar Pénzverő Zrt. 2010-ben a teljes 2009. évi adózott nyereségét és eredménytartalékát osztalékként kifizeti a tulajdonos MNB-nek.

Az FB ezen az ülésén megtárgyalta az MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. végelszámolási folyamatának vizsgálatáról készült belső ellenőrzési jelentést is. A vizsgálat alapvető célja a társaság ingatlanvagyon (Balatonvilágos – Hotel Tópart, Dobogókő – telek, Orfű – apartmanház és Budapest – Nánási úti üdülő, sportcentrum) értékesítésének vizsgálata és a sportcentrummal kapcsolatos peres ügyek kimenetelének ellenőrzése volt. Az FB tudomásul vette a vizsgálati jelentésben foglaltakat, amely összegzése szerint:

„A vizsgálat hatókörébe bevont, 2003 után a Társaság tulajdonában lévő négy ingatlan értékesítése részben a kereslet hiánya, részben a peres ügyek miatt több éven keresztül elhúzódott, nehézkes volt. A tulajdonos figyelemmel kísérte az értékesítés folyamatát. Visszaélésre, gazdasági károkozásra utaló jeleket, tényeket a vizsgált dokumentumok alapján nem tártunk fel. A jelentősebb gazdasági események vizsgálata során megállapítottuk, hogy kisebb számviteli hibáktól eltekintve a végelszámoló megfelelt a gondos gazdától elvártaknak és tevékenysége során szem előtt tartotta a tulajdonos érdekeit. A pénz-, munkaerő- és költség-gazdálkodás tekintetében tevékenysége a tulajdonos számára anyagi, pénzügyi veszteséget nem okozott.”

3.5. AZ MNB-BEN FOLYÓ KUTATÁSI TEVÉKENYSÉG, KAPCSOLATOK A TUDOMÁNY SZFÉRÁJÁVAL

Az FB 2010. februári ülésén tárgyalta az MNB-ben folyó kutatási tevékenységről, a banknak a tudomány szférájával való kapcsolatáról. Ezzel a témával az FB első ízben foglalkozott.

Az MNB – a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően, más jegybankokhoz hasonlóan – nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy saját kutatásokkal is elősegítse a jegybanki tevékenység tudományos megalapozását, továbbá aktívan támogassa más intézményeknek a központi bank érdekeit is szolgáló kutatásait. Az MNB ilyen tevékenységét az FB is fontosnak és hasznosnak ítéli.

Az MNB vezetése a közgazdasági szakterületen működő kutatási csoportot 2008-ban önálló egységbe szervezte. A Kutatás elnevezésű szervezeti egység létrehozásának célja az volt, hogy a hosszabb távú kutatási projekteken – megfelelő szabadsággal és kellő időráfordítással – az operatív feladatoktól elkülönített szervezeti keretben tudjanak a kutatók dolgozni. E szervezeti egység alapvető feladata az, hogy közgazdasági elméleti és empirikus kutatásaival megalapozza a Bank további három – monetáris jellegű elemzéssel is foglalkozó – szakterületén folyó alkalmazott kutatásokat és elemzéseket. Emellett támogatja, segíti az egyes alkalmazott kutatásokat, továbbá az elemzők és az MNB vezetése számára bemutatja, kommunikálja a közgazdaságtudomány legújabb, a monetáris politika számára releváns tudományos eredményeit.

Az MNB-ben kutatással foglalkozó munkatársak létszáma – az elkülönült szervezeti egységben és a Bank további egységeiben együtt – 20-25 fő között mozog.

A munkatársak részéről az utóbbi három év alatt összesen 94 publikációra került sor, amiből a kutatási részleg 24, a másik három szervezeti egység 70 darabban részesedett. Az MNB kutatói és elemzői nagyszámú előadást tartanak tudományos konferenciákon és egyéb rendezvényeken. Az utóbbi három évben az elméleti területek munkatársai 41 hazai és 111 nemzetközi konferencián szerepeltek előadóként. Közülük 26-an különböző egyetemeken oktatási tevékenységet is végeztek. A kutatási témák, a publikációk mennyisége, a megjelenési helyek színvonala, valamint a publikációk és előadások nyomán kapott visszajelzések azt tanúsítják, hogy az MNB-ben folyó kutatások eredményesek.

A legfrissebb tudományos módszerek megismerését és elsajátítását az MNB által létrehozott Jegybanki Tanulmányok Oktatási Központja is elősegíti. Ennek vezetője a világ egyik elismert közgazdászprofesszora. A Központ oktatási programjaiban más jegybankok elemzői, kutatói is részt vehetnek.

A Bank nagy hangsúlyt fektet a kutatási tevékenységek nemzetközi integrációjára, a tudományos kapcsolatok ápolására. Ennek érdekében külső kutatókat fogad, senior vendégkutató-programokat, valamint a Közép-európai Egyetemen koordinálva rendszeres szemináriumokat szervez. Az MNB kutatással foglalkozó munkatársai aktívan részt vesznek az EKB által koordinált kutató-elemző munkákban, projekteken és a különböző nemzetközi konferenciákon.

Az MNB a hazai közgazdasági jellegű tudományos intézményeket és célokat támogatja. A támogatási igények elbírálására, a jegybank közgazdasági közéletben való részvétele aktivitásának elősegítésére Tudományos Bizottság működik.

A Kutatás szervezeti egység költségei nagyjából 200 millió forintot, az egyéb kutatóké kb. 250-300 millió forintot, a megrendelésekre kifizetett összeg átlagosan 80 millió forintot, a támogatások pedig általában 50 millió forintot tesznek ki évente. Ezek együtt az MNB éves működési költségeinek legfeljebb 5%-át jelentik.

Az MNB kutatási tevékenységét ötévente külső szakértők értékelik. Az első értékelés 2008 elején készült el. Ebben számos fontos megállapítás és javaslat szerepel. Ezek egy része már hasznosult.

A tájékoztató a kutatási tevékenység fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket is ismertette. Ezek: a PhD-val rendelkezők számának növelése, a hazai tudományos műhelyekkel a kapcsolat erősítése, az Oktatási Központ látogatottságának növelése, a kutatási területek közötti belső együttműködés erősítése, a kutatás eredményeinek jobb kommunikációja a szélesebb közvélemény részére.

Az MNB-től kapott tájékoztatóban foglaltakat, valamint az FB-üléseken felvetett kérdésekre kapott válaszokat az FB összességükben megnyugtatónak értékelte, azokat tudomásul vette. Ugyanakkor a vitában elhangzott kérdések és érvelések alapján az MNB vezetésének figyelmébe ajánlotta a következők megfontolását:

- az MNB belső, nem publikus adatbázisának tudományos elemzések céljára történő felhasználhatóságának transzparens biztosítása,
- összevont kutatási tervek évenkénti megvitatása és elfogadása,
- a kutatók szellemi tőkájének, véleményének erőteljesebb hasznosítása a banki döntések előkészítésének jobb megvalósítása érdekében,
- az egyes kutatási projektek előrehaladásának és lezárásának alaposabb dokumentálása, valamint a kutatásokról, publikációkról több információ biztosítása az interneten.

3.6. A KÜLFÖLDI KIKÜLDETÉSEK CÉLJAI ÉS KÖLTSÉGEI

Az FB 2009 novemberében tájékoztató értékelést kért az MNB külföldi kiküldetéseinek 2008–2009. évi alakulásáról. Az MNB a kiküldetésekkel kapcsolatos utaztatási feladatok (repülőjegy beszerzés, szállásfoglalás stb.) ellátására közbeszerzési eljárás keretében két évente köt szerződést valamelyik utazási irodával. A kiválasztott CWT cégnek – amely egymás után háromszor is megnyerte a pályázatot – kihelyezett irodája működik az MNB-ben.

A kiküldetések célja döntően az MNB EU-s és nemzetközi intézményekben lévő tagságából adódóan a rendszeresen ülésező testületek, bizottságok és azok al csoportjai munkájában való kötelező részvétel. Emellett külföldi szakmai célú képzési (EKB és egyéb jegybanki) kiküldetésekre kerül sor.

A kiküldetési költségek elsősorban az utazási költségből – jellemzően (mintegy 60%-ban) a repülőjegy –, valamint a szállásköltségből és aapidíjból állnak. Az egyéb szolgáltatások igénybevételeire történt kifizetés elenyésző. A 2009. évi kiküldetési költségek az MNB működési költségeinek kevesebb mint 1,2%-át tették ki, ez az arány kisebb, mint 2008-ban volt.

Az utazások minél költséghatékonyabb megvalósítása érdekében az MNB kiküldetési irányelveket adott közre, amelyben különböző takarékosági (a kedvezőbb árképzésű repülőjegyek igénybevétele, a szolgáltatások meghatározott színvonalára, a taxi tömegközlekedéssel történő kiváltására, a kiegészítő szolgáltatások számának minimalizálására vonatkozó) ajánlások szerepelnek. Ennek is köszönhetően csökkent az utóbbi időben a kiküldetések összköltsége. 2009-ben a megelőző évinél 3%-kal kevesebb kiküldetés mellett az összköltség mintegy 3%-kal kisebb volt. Ugyanakkor a kiküldetések átlagköltsége 2008-hoz viszonyítva 1,5%-kal emelkedett, ami döntően a forint árfolyama 2009. évi gyengülésének a következménye.

Az MNB értékelése szerint a költségek csökkentésében rejlenek még tartalékok, mint például a munkatársak kellő időben történő utazásfoglalásai, csak a megfelelően indokolt rendezvényeken való részvétel és egyebek. Az FB ezzel egyetértve az MNB tájékoztatóját tudomásul vette.

3.7. VÉGKIELÉGÍTÉSEK AZ MNB-BEN

Az FB a 2009. októberi ülésen hozott határozatával felvilágosítást kért az MNB elnökétől a 2007–2009-ben az MNB-ből távozó munkatársaknak – a Kollektív Szerződés, valamint az egyedi munkaszerződések alapján – különböző jogcímenek kifizetett összegekről. Az FB a határozatában felkérte két tagját, hogy a tárgyban szakértői véleményt alakítsanak ki, és azt küldjék meg az FB tagjainak.

A felvilágosításban foglaltakat az FB a 2009. októberi ülésén megtárgyalta, és – a szakértői véleményeket tekintetbe véve, a szerződések egyedi vizsgálatát nem tartva szükségesnek – a következő megállapításokat fogadta el:

„A Magyar Nemzeti Bankban a munkaszerződések kötése a Munka Törvénykönyvén, valamint az MNB elnöke és a munkavállalókat képviselő szakszervezeti titkár által aláírt Kollektív Szerződésen alapul. A munkaszerződések tartalma általában megfelel az ezek szerinti kereteknek; egyedi feltételek megállapítására a munkaszerződésekben rendkívül ritkán került sor.

Az MNB-ből 2007–2009. években távozott munkatársak közül a felső vezetők (elnök, alelnökök) a törvényben meghatározott végkielégítést, a többi dolgozó többsége a Kollektív Szerződésnek megfelelő munkaszerződés szerinti végkielégítést kapták. Végkielégítések kifizetése viszonylag jelentős számban és mértékben történt (2007–2009-ben eddig 223 fő, összesen 1323 millió forint); utóbbi a személyi költségek szokatlanul magas hányadát (járulékokkal: több mint 5%-át) tette ki. Ez a több menetben végrehajtott, számottevő létszámcsökkentésből – a tartós költségmegtakarítás elkerülhetetlen velejárójaként – szükségszerűen következett. A távozó munkatársak egy része (3 év alatt összesen: 12%) számára az MNB elnöke (vagy meghatalmazottja) távozáskor egyéni elbírálás és megállapodások alapján a legtöbb esetben egy, esetenként 2-3 havi többlettárlagkereset-kifizetést engedélyezett (a munkaszerződés szerinti összegeken túl). A kapott felvilágosítás szerint ennek célja általában az esetleges munkaügyi per elkerülése volt.

Három esetben azonban elnöki döntés alapján kiemelkedő mértékű többletkifizetésre (összesen 36 millió forint) került sor. A kapott információk megfelelően az MNB mostani elnöke idején az MNB kezdeményezésére távozott két vezető munkatárs esetében a magas végkielégítés megállapítása közös megegyezéssel történt, a cél az adott helyzetben egyéb módon racionálisan nem lett volna elérhető.

Az érvényes munkaszerződések közül két esetben (ügyvezető igazgató, igazgató) a felmondási idő egyedileg került megállapításra (4 hónap), de a végkielégítés mértéke (amelyet csak munkáltatói felmondás esetén fizetnek ki) megfelel a Kollektív Szerződés szerinti általánosnak. Egyedi végkielégítés megállapítására egyetlen érvényes szerződésben sem került sor. Három fő esetében versenytilalmi megállapodás van érvényben.

Az FB összefoglalóan megállapítja, hogy a Magyar Nemzeti Bankban a végkielégítések ügye rendezett, a kialakult gyakorlat a Munka Törvénykönyvén és a Kollektív Szerződésen alapul, valamint jellemzően megfelel a költségtakarékossági szempontoknak. Elsősorban a Bank létszámának jelentős csökkenése miatt a kifizetett végkielégítések összege magas volt. Néhány esetben elnöki döntés alapján a munkaviszony megszűnésekor kiemelt összegű többletkifizetés történt. Egyedi megállapodás szerinti végkielégítésre vonatkozóan érvényes kötelezettségvállalás nincs.”

3.8. AZ MNB PERES ÜGYEI

A Felügyelő Bizottság évente rendszeresen áttekinti az MNB peres ügyeinek alakulását. Ennek megfelelően 2010. márciusi ülésén értékelt a 2009. évi fejleményeket.

2009. január 1-jén 20 peres eljárás (11 munkaügyi, 6 kártérítési és 3 egyéb polgári per) volt folyamatban, a perek összértéke mintegy 547 millió forintot tett ki. Az MNB két polgári perben volt felperes, a többi pert ellene indították. A munkaügyi pereket az MNB volt munkavállalói indították.

2009-ben 11 peres eljárás (6 munkaügyi, 4 kártérítési, és egy egyéb per fejeződött be jogerősen. Az MNB ezekből hat eljárást megnyert, két ügyben elvesztés lett, egy esetben pedig a keresetétől elállt. A megnyert perek értéke 318,5 millió forint volt, az elvesztett perek miatt 19,7 millió forintot, egy esetben pedig perbeli egyezség következtében 60 millió forintot kellett kifizetni. A lezárult perek alapján az MNB-nek peres követelése nem keletkezett.

A 2009. január 1. és december 31. között 3 új peres eljárás (2 munkaügyi és egy kártérítési) indult összesen 115 millió forint perértékben.

2009. december 31-én a peres eljárások száma 11 (7 munkaügyi, 2 kártérítési, 2 egyéb polgári) volt. A perek összértéke 96 millió forintot tett ki. Az MNB peres ügyeinek száma a korábbi évekhez képest csökkent.

Az FB olyan peres eljárásról nem kapott tájékoztatást, amely a 2009. évi beszámolót módosító céltartalékképzést igényelt volna.

3.9. AZ MNB KÜLSŐ KOMMUNIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉGE (TAPASZTALATOK, KÖLTSÉGEK)

Az FB a munkaterve szerint napirendre tűzte az MNB külső kommunikációs tevékenységének áttekintését.

Az MNB 2009. évi kommunikációját elsősorban a készpénz-logisztikai és a monetáris politikai tevékenységhez, a pénzügyi kultúra fejlesztéséhez, valamint az általános lakossági tájékoztatáshoz kötődő akciók jelentették. A tervezett sajtómegjelenések mind az MNB-ről szóló cikkek számát, mind a pozitív és semleges cikkek arányát illetően a kitűzött célokhoz megfelelően teljesültek. A kommunikációs szakterület a folyamatos témamenedzsmenttel, a szakértők tudatos szerepeltetésével, a sajtókapcsolatok erősítésével alkalmazkodott a pénzügyi válság teremtette új reputációs kihívásokhoz. A 200 forintos cseréjéhez és az új bankjegybiztonsági elemek bevezetéséhez kapcsolódó kommunikációs kampány (közlemények, interjúk, hirdetések, tv riportok) sikeresen és költséghatékonyan lezajlott.

Különböző kiadványokkal, programokkal, vetélkedőkkel 2009-ben is folytatódott a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó általános lakossági kommunikáció.

Az MNB Látogatóközpontja – főleg a diákok részéről – továbbra is népszerű. A látogatók mintegy 80%-a a gazdasági ismeretek és pénzügyi tudatosság fejlesztését szolgáló programokon is részt vett, ami jelentősen meghaladja az előző években tapasztalt arányokat.

A kommunikációs költségek 2009-ben összesen 244 millió forintot tettek ki, ami az előirányozottnál 21%-kal alacsonyabb. Ez a válságkezelő szakterületek elfoglaltsága miatt el nem készült, illetve a következő évre áthúzódott, vagy csak kisebb példányszámban megjelent kiadványok okozta költségmérséklődéssel, a médiamegjelenések költségeinek tudatos csökkentésével, valamint a tervezett konferenciák számottevő részének elmaradásával, 2010-re történő áthúzódásával függött össze. Az évközi gazdálkodással és a tervezéssel foglalkozó anyagok tárgyalása során az FB elnöke többször szóvá tette, hogy a kommunikációs költségek 2009-re számításba vett adatai túlzottak. Az MNB elnöke hangsúlyozta, hogy ténylegesen nem költenek a szükségesnél többet. A 2009. évi tényszámok az előbbi megállapításokat igazolták.

3.10. A BELSŐ MŰKÖDÉS KOCKÁZATAINAK KEZELÉSE

Az FB az előző országgyűlési jelentésében beszámolt arról, hogy az MNB belső működésével kapcsolatos kockázatok kezelése tárgyban ellenőrző vizsgálat végzésével bízta meg két tagját, de a vizsgálatot az MNB elnöke által időközben elrendelt – a témához kapcsolódóan készülő – előterjesztésre tekintettel átmenetileg megszakította. Az FB a vizsgálat folytatásához komplett, a 2009. évi tapasztalatokkal is kiegészített tájékoztatót kért az MNB-től.

Az FB külön tájékoztatót kért a bankbiztonság szakterület banküzemeltető veszélyeztető kockázatok kezelő tevékenységének tapasztalatairól, amelyet a 2009. szeptemberi ülésén megtárgyalt. Az FB a tájékoztató, valamint a kérdésekre kapott válaszok alapján arra a következtetésre jutott, hogy a bankbiztonsági szakterület a kockázatkezelésre vonatkozó feladatait jogszerűen, felelősen, gondosan, nagy szakmai tapasztalattal, hozzáértően, a szervezeti egységekkel együttműködésre töre-

kedve végzi. Az FB rendezettnek látta a kockázati események feltárását, és eredményesnek tartotta, hogy az elmúlt két évben csak kevés, és nem is különösen fontos biztonsági kockázati esemény történt. Különösen eredményes munka folyt a Logisztikai Központ üzembe helyezésével, költözésével, biztonsági rendszerének megteremtésével kapcsolatban.

Az FB vizsgálatlalt megbízott tagjai az MNB 2009. novemberi tájékoztatója, valamint a rendelkezésére álló egyéb dokumentumok és a személyes konzultációk alapján készítették el a vizsgálati jelentésüket, amelyet az FB a 2010. február 25-i ülésén megtárgyalt.

A jelentés szerint az MNB által alkalmazott működésikockázat-kezelés elsősorban a BIS és a KBER módszertanára, illetve az általuk javasolt elvekre épül, és lényegében megfelel a más pénzügyi intézményekben alkalmazott gyakorlatnak.

Az MNB-ben a kockázatok kezelésének rendje – bizonyos központosított elemeitől eltekintve, mint pl. bankbiztonsági funkciók, humánkockázat-szűrés –, alapvetően decentralizált modellt követ. A rend megfelelően szabályozott, a felelősségi rendszer egyértelműen rögzített. A kockázatkezelést szervező, elvi irányító és szintetizáló szervezet az Integrált kockázatkezelési (IKK) szervezeti egység. A kockázatkezeléssel kapcsolatos alapvető felelősséget a szervezeti egységek vezetői viselik. A kockázatelemzés minden szervezeti egységnél a vezető által kijelölt munkatárs végzi, aki az IKK-nak az adatokat megadja, az eseményeket rögzíti. A követett gyakorlat a szabályozással összhangban van. A különböző szervezeti egységek kockázatkezelési eredményeinek az egész szervezetre történő integrálása azonban nem tűnik elégségesnek. Mivel ezek a kockázatkezelési területek szeparáltak, a szervezetben egy-egy egységben tömörülnek, jellemzően nem foglalják a szervezeti felépítésből eredő kockázatokkal.

A kockázatkezelő szervezetek rendszeresen, évente egyszer önértékelés útján tárják fel átfogóan a kockázataikat és becsült hatásuktól függően hatfokozatú (0-5-ig terjedő) skálán minősítik azokat. Ez a gyakoriság összhangban áll a nemzetközi gyakorlattal.

Az MNB 2009. novemberi tájékoztatója mindössze öt bekövetkezett belső működési kockázati eseményt (a tűzjelző- és épületfelügyeleti rendszer problémája, a szünetmentes hálózat zárlata, a nyomtatók szervertének hibája, windows-rendszer biztonsági frissítésének hibája, a VIBER és Inforex rendszerek átmeneti leállása) és azokkal kapcsolatos intézkedéseket ismertetett. Ezek mindegyike közepes szintű üzleti hatással járt.

A vizsgálati jelentés megállapítása szerint a vizsgált időszak vonatkozásában nem derült fény olyan jelentős belső működési kockázatokra, amelyeket helytelenül minősítettek volna. Sem az MNB tájékoztatóiban leírt események, információk, sem a vizsgálat során szerzett tapasztalatok nem utaltak a kockázatok nem megfelelő kezelésére, vagy gondatlanságra.

A vizsgálatot végző FB-tagok azt tapasztalták, hogy míg a működésikockázat-kezelés általános szabályozása megfelelő, és a kapott tájékoztató anyagok alapján úgy tűnik, hogy az MNB a legfontosabb működési kockázatokkal figyelemmel kíséri, addig egyes – értelmezésük szerint ugyancsak a működéshez kapcsolódó – egyéb stratégiai kockázatok kezelésének rendje kevésbé formalizált. Hiányolták a rendszerszintű struktúrákat érintő, például a szervezeti felépítésre, a döntési mechanizmusokra, az EEF-rendszerek átalakítására vonatkozó felső vezetői döntések dokumentált alátámasztását a stratégiai jellegű belső működési kockázatok elemzése, mérlegelése tekintetében.

Az ülésen az MNB elnöke a vizsgálati jelentéssel kapcsolatban megerősítette, hogy az elmúlt pár évben nem történt olyan működési kockázatot érintő esemény, amely érdemi anyagi vagy reputációs veszteséggel járt volna. A kockázati események megelőzése érdekében a szóban forgó időszakban az MNB 30 olyan különböző intézkedést fogantatosított, amely a konkrét működési kockázatok csökkentésére irányult, továbbá közölte azt is, hogy a különböző szakterületeken 22 üzletfolytonossági- és 26 katasztrófa-helyreállítási akcióterv van érvényben.

Az FB tagjai megerősítették a jelentés azon megállapítását, hogy a kockázatkezelés gyakorlata a vizsgálat lefolytatásának időszakában – annak hatására is – több vonatkozásban érezhetően fejlődött.

Az FB-ülésen elhangzott kérdések, az azokra adott válaszok, és a hozzászólások meghallgatása után az FB elnöke – véleményét összefoglalva, a belső működésikockázat-kezelési tevékenységben mutatkozó fejlődést, az elért eredményeket elismerve – néhány kritikai észrevételt is tett.

Megítélése szerint a szabályozás területén történt ugyan előrelépés, de vannak még tennivalók. Nem egyértelmű a helyzet a kockázatkezelés módszerét illetően; a BIS és a KBER módszertanát a belső működésre vonatkozóan a saját tapasztalatok, gondolatok alapján célszerű adaptálni, konkretizálni.

Nem világos a megkülönböztetés az elkerülhető, azaz megszüntethető, mérsékelhető, és az olyan általánosabb jellegű minőségi veszélyt jelző kockázatok között, amelyek nem háríthatók el, csak kezelhetők, azok minősítésének és kezelésének módja tekintetében. Nincs útmutatás a nem számszerűsíthető kockázatok (például az emberi erőforrások kockázatai) minősítésére és az azokkal kapcsolatos események jelentésére. A szabályokban nincs világos gyakorlati útmutatás az egyes intézkedések nyomán esetleg változó kockázati helyzetek kezelésére. Nem egyértelmű a helyzet a meglévő szabályok alkalmazásának ellenőrzése tekintetében.

Az MNB még nem rendelkezik minden területre kiterjedő egységes eseményregiszterrel. Nem derül ki, hogy a kockázatok nyilvántartása eléggé operatív-e (például, ha az intézkedések nyomán változik a kockázatok jellege, akkor megtörténik-e a kockázatok átminősített módon történő nyilvántartása).

Végül a tájékoztatóban ismertetett és a jelentésben leírt pozitívumokat elismerve, szükségesnek tartotta tovább javítani az Integrált kockázatkezelési szervezeti egység kezdeményező, eligazító, összefoglaló, szintetizáló, értékelő és fejlesztő tevékenységét a belső működés kockázatainak egységes, illetve összehangolt elveken alapuló kezelésében. Fontosnak ítélte továbbá egyenként is értékelni és tovább javítani a kockázatkezelést végző szervezeti egységek ilyen tevékenységét.

Az FB megvitatta a vizsgálattal megbízott FB-tagok által a vizsgálati jelentésben előterjesztett határozati javaslatot, majd egyhangú szavazással tudomásul vette a belső működési kockázatok tárgyában végzett vizsgálat lezárulását. Az FB támogatta az MNB vezetésének azt az elhatározását, hogy az egyes szervezeti egységek vezetői értékelése során a működési kockázatok kezelésének tapasztalatait figyelembe veszi. Az FB határozatában döntött arról, hogy évente áttekinti a belső működési kockázatok kezelésének tapasztalatait, a működésre gyakorolt változások jelentősebb hatásait. Kérte továbbá azt, hogy a kockázatkezelési tapasztalatok ismertetése keretében az MNB adjon képet a HAJÓ-projekt megvalósulásának a belső működési kockázatok alakulására gyakorolt hatásáról is.

Az FB a határozatában ajánlotta az MNB elnökének, hogy vizsgálja meg, célszerű-e a kockázatkezelésre vonatkozóan gyakorlati (módszertani) útmutatót kiadni, és olyan rendszeres fórumot létrehozni, amelynek keretében mód nyílik a belső működésikockázat-kezelési tapasztalatok cseréjére, az új módszerek, gyakorlati megoldások bevezetésének egyeztetésére, továbbá indokolt-e a jelenleginél következetesebben és hatásosabban ellenőrizni, hogy a belső működésikockázat-kezelést végző szervezeti egységek ezt a tevékenységet az előírásoknak és kívánalmaknak megfelelően látják-e el.

A Felügyelő Bizottság az előterjesztésben szereplő azt a határozati javaslatot, miszerint „Az FB javasolja, hogy a BEL a piaci kockázatkezelési auditok alkalmával feltárt működési kockázatok átfogó és összesített értékelési eredményéről, a saját tevékenységét bemutató éves jelentésében tájékoztassa az FB-t.”, 2 igen és 6 nem szavazattal nem fogadta el. Az ebben a javaslatban foglaltakat a vizsgálattal megbízott FB-tagok kérésére az FB-ülés jegyzőkönyve különvéleményként rögzítette. Az FB szótöbbséggel úgy döntött, hogy nem kíván állást foglalni a jelentésben szereplő olyan következtetésekről és javaslatokról, amelyek a piaci kockázatokkal közvetlenül összefüggő működési kockázatok kezelésére vonatkoznak, mivel az e körbe tartozó ügyek nem képezték az FB által kezdeményezett vizsgálat tárgyát.

4. A belső ellenőrzési szervezet tevékenysége

Az MNB-törvény értelmében a belső ellenőrzési szervezetet – a Bank alapvető feladatai megvalósítása ellenőrzésének kivételével – a Felügyelő Bizottság irányítja. Ennek a funkciónak az érvényesítése a jelen FB tevékenységének kezdetén a döntéshozatali gyakorlatban bizonyos – inkább kisebb – korrekciókat igényelt; ezek megtörténtek.

A törvényi szabályozáson alapuló elnöki utasítás, valamint FB-ügyrend szerint a Felügyelő Bizottságnak a belső ellenőrzést irányító funkciója a következőkben nyilvánul meg:

- a belső ellenőrzési szervezeti egység éves ellenőrzési tervét és a munkájáról készített éves beszámolót az MNB elnökével egyetértésben az FB hagyja jóvá;
- az ellenőrzési terv módosítása, valamint a rendkívüli vizsgálatok beiktatása az FB jóváhagyásával történhet. (Az MNB elnöke, illetve az FB elnöke indokolt esetben – egymás tájékoztatása mellett – az ellenőrzési terven kívüli vizsgálatot is elrendelhet.);
- a fontosabb vizsgálatok tematikájáról a Belső ellenőrzés vezetője az FB-vel konzultációt folytat;
- a Belső ellenőrzés (BEL) által készített, az FB hatáskörébe tartozó fontosabb jelentéseket az FB megtárgyalja;
- az ellenőrzési terv megvalósulásáról a Belső ellenőrzés vezetője havi rendszerességgel tájékoztatót készít az FB részére;
- a Belső ellenőrzés vezetőjének az MNB elnöke általi kinevezése és felmentése csak az FB egyetértésével történhet.

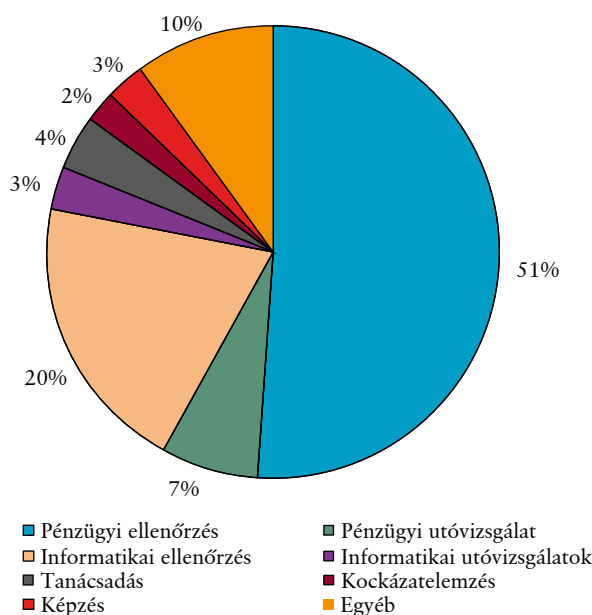
A Belső ellenőrzés amellet, hogy az MNB elnöke és a Felügyelő Bizottság kettős irányítása alatt áll, tájékoztatási kötelezettsége van a Monetáris Tanács részére az alapfeladatok vizsgálata tekintetében, és szakmai kapcsolatban áll a KBER Belső Ellenőrzési Bizottságával. A Belső ellenőrzés függetlenségét az alapszabályában lefektetett elvek és a szervezeti státusza biztosítja, munkáját az IIA nemzetközi sztenderdek mentén végzi.

Az MNB-ben a belső ellenőrzési tevékenységet 7,3 (teljes munkaidő ekvivalens) auditorból álló szervezeti egység látja el. A nemzetközi belső ellenőrzési sztenderdek a szervezet létszámának 1-1,5%-ában ajánlják meghatározni az auditorok számát. Ez a szám az MNB esetében 6-9 fő. Az auditorok száma a beszámolási időszakban átlagosan 7,3 volt. A 2009. év során az ellenőrzési terv végrehajtása maradéktalanul teljesült, kapacitáshiány nem lépett fel.

A belső ellenőrzési szervezeti egység 2009-ben 59 vizsgálatot hajtott végre, ebből 29 pénzügyi és rutinjellegű emissziós (bankjegy-megsemmisítés, rovanacs, leltár) vizsgálat, 7 informatikai, 30 pedig utóvizsgálat volt. Ezek között egy rendkívüli vizsgálat szerepelt, amelyet az MNB elnöke terven felül rendelt el.

A 2009. évi belső ellenőrzési tevékenység során összesen 57 megállapítás és 21 ajánlás született. A feltárt hiányosságok 8%-a magas, 28%-a közepes, 39%-a alacsony kockázati szintű volt, az ajánlások részaránya pedig 26%-ot tett ki. A vizsgálatok megállapításait az érintettek elfogadták, a hiányosságok felszámolására 80 intézkedési tervet készítettek.

A belső ellenőrzési szervezeti egység 2009-ben a teljes ellenőrzési kapacitásának 81%-át fordította vizsgálatokra, amely meghaladta a KBER Belső ellenőrzési bizottsága által a tagországok jegybankjai számára megfogalmazott 80%-os részarányt. (Ez az arány 2008-ban 84%, 2007-ben 89%, 2006-ban 84%, 2005-ben pedig 80% volt.)

Az FB által elfogadott 2009. évi belső ellenőrzési beszámoló alapján az FB hatáskörébe tartozó témákra vonatkozó – az előző pontokban nem, vagy csak részben ismertetett – lényegesebb megállapítások és ajánlások összefoglalása a 2. sz. melléklet II. részében található. Az FB a belső ellenőrzés szervezeti egység által feltárt problémák megszüntetése érdekében hozott intézkedések végrehajtásának folyamatos figyelemmel kísérése során lényeges hiányosságot nem tapasztalt.

A Belső ellenőrzés 2009-ben 30 utóvizsgálatot végzett, amelyek keretében a korábbi megállapításaival és ajánlásaival kapcsolatban tett intézkedéseket ellenőrizte. Az intézkedéseket a felelősök – újrainított megállapításra vonatkozó kivételével – az elvárt módon megtették, az érintett szervezeti egységek a hiányosságokat általában határidőre felszámolták.

Az MNB belső ellenőrzési szervezete operatíván közreműködik a KBER keretében működő Belső ellenőrzési bizottság munkájában. A belső ellenőrzési szervezeti egység vezetője és egyes munkatársai rendszeresen részt vesznek az üléseken, és az elhangzott információk, valamint a nemzetközi sztenderdek alapján, a Bizottság elvárásainak megfelelően hajtják végre a közös vizsgálatokból rájuk eső feladatokat.

Az FB a 2009. decemberi ülésén – a saját munkatervével is összehangolva – elfogadta a belső ellenőrzési szervezet 2010. évi munkatervét, amelyet az MNB elnöke is jóváhagyott. A Valutaalap ajánlása alapján módosított belső szabályozásnak megfelelően a belső ellenőrzési szervezet az éves munkatervet – a Bank alapfeladatai tekintetében lefolytatott vizsgálatokra vonatkozóan – a Monetáris Tanáccsal is egyeztetette. A 2010. évre meghatározott munkaterv szerint a belső ellenőrzési szervezet kapacitásának 50%-át az FB hatáskörébe tartozó, 50%-át pedig az MNB alaptevékenységéhez kötődő tevékenységek ellenőrzésére fordítja. (A belső ellenőrzési szervezet 2009-ben kapacitásának 38%-át, 2008-ban 51%-át használta fel az FB hatáskörébe tartozó vizsgálatokra.)

A Belső ellenőrzés 2010. januártól a beszámoló lezárásának időpontjáig az ütemezésnek megfelelően 12 pénzügyi és 3 informatikai vizsgálati jelentést adott ki, továbbá 5 tervezett vizsgálatot megkezdett. Az FB hatáskörébe tartozó vizsgálatok a kiszervezett tevékenységek áttekintésével, az MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. végelszámolási folyamatának vizsgálatával, a banküzembiztonsággal, valamint az Inforex analitikus nyilvántartó rendszer, a belső elszámoló központ és a fizetési mérleg feldolgozó rendszer informatikai auditjával foglalkoztak. A jelentések összesen 18 megállapítást és 10 ajánlást tartalmaznak. Utóvizsgálat az idei év során még nem volt.

Az FB a beszámolási időszakban 32 – a hatáskörébe tartozó terület vizsgálatáról készített – belső ellenőrzési jelentést kapott meg. (A jelentések témáinak felsorolása a 2. sz. melléklet I. részében található). Az FB a beszámolási időszakban 4 jelentést önállóan, az informatikai vizsgálatokat pedig átfogóan felügyelőbizottsági ülés keretében megtárgyalta.

A belső ellenőrzési szervezet a Bank folyamatait, tevékenységeit a kiépített kontrollok ellenőrzése alapján túlnyomó részt megfelelően szabályozottnak és ellenőrzöttnek találta, néhány esetben azonosított olyan magas vagy közepes kockázatot, amely folyamatszinten is veszélyt hordozott magában. Vizsgálataik során kiemelt hangsúlyt fektettek a megváltozott folyamatokra, eljárásokra (pl. készpénzlogisztika területén) és azt tapasztalták, hogy a folyamatban rejlő kockázatokat a beépített kontrollok alapvetően megfelelően kezelik. Az elmúlt év folyamán visszaélésre utaló eseményt a belső ellenőrzési szervezet nem tárt fel. Számos javaslatot tett ugyanakkor a preventív kontrollok megerősítésére, többek között a jogosultságok szintjének szűkítésére, illetve az adatbiztonság, adatintegritás erősítésére.

Az FB többször is pozitívan, elismerően értékelte a BEL tevékenységét, elismerve annak jó szakmai színvonalát és a vizsgálatok során levont következtetések tárgyilagosságát. Utóbbiak beépültek az FB-nek az MNB működését értékelő véleményébe.

Az FB úgy ítéli meg, hogy az MNB elnöke és az FB együttműködve – a törvényileg meghatározott módon megosztva – zökkenőmentesen és szabályszerűen irányították a Belső ellenőrzés tevékenységét. Ennek eredményeként a beszámolási időszakban az MNB belső ellenőrzöttsége megfelelő volt, az ellenőrzési részleg színvonalasan működött, a meghatározott feladatait megoldotta. A jelenlegi auditori kapacitás elegendőnek bizonyul a munkatervi feladatok teljesítésére.

* * *

A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága e beszámolási időszakban – amint létrehozása óta folyamatosan – arra törekedett, hogy a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényben meghatározott feladatait maradéktalanul ellássa. Az ehhez szükséges dokumentumokat, szakmai anyagokat, beszámolókat és információkat, illetve a szükséges segítséget a Magyar Nemzeti Bank vezetésétől, munkatársaitól megfelelő tartalommal és időben megkapta. Az FB a kapott információk és a belső ellenőrzési, valamint saját vizsgálatai eredményeit felhasználva végezte az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzését.

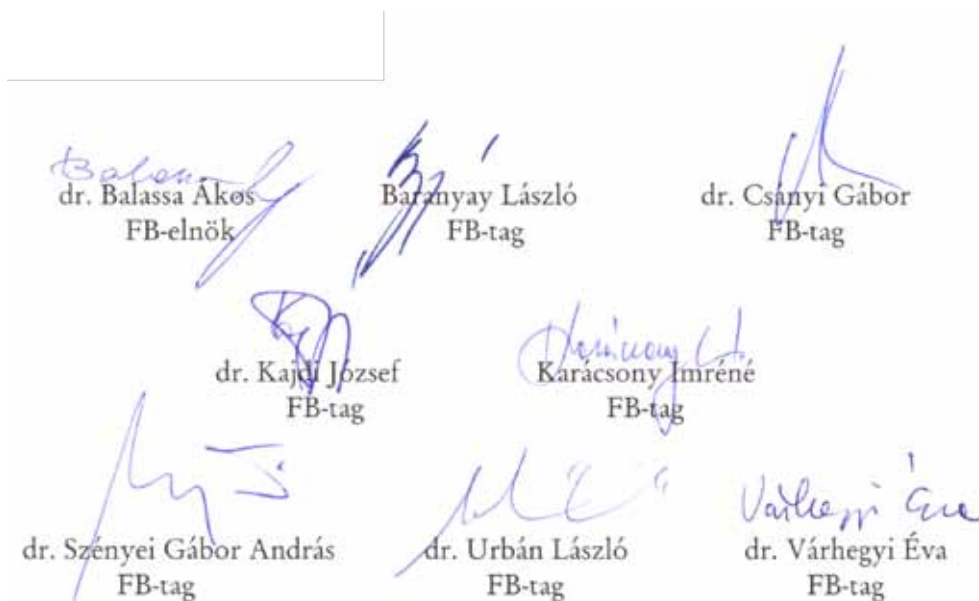
A Felügyelő Bizottság munkája során a hatáskörébe tartozó kérdésekben jogsértést, irracionális szabályozást vagy hibás vezetői döntést, továbbá kárt okozó cselekményt nem tapasztalt. Az FB a Bank működése során feltárt egyes negatívumokra felhívta a figyelmet és szükség esetén ajánlásokat tett. Az MNB vezetése a megfelelő, szükséges intézkedéseket megtette, illetve megteszi.

Noha a Felügyelő Bizottság az adott időszakban nem vizsgálhatta meg a Bank belső működésének minden elemét, a fontos, meghatározó jelentőségű ügyek, illetve a működés nagyobb részét képező elemek ellenőrzése, a testület munkájának tapasztalatai nyomán az az általános érvényű következtetés vonható le, hogy az MNB – az FB ellenőrzési hatáskörébe tartozó tevékenység tekintetében – jogszerűen, felelősen, a költséghatékonyságot folyamatosan javítva, a magyar állam érdekeinek megfelelően működik.

Az FB tagjainak megítélése szerint e beszámoló megfelelően tükrözi az FB feladatainak ellátása érdekében, a beszámolási időszakban végzett munkáját és a szerzett tapasztalatok alapján teljes egyetértésben levont következtetéseit.

Az FB meg van győződve arról, hogy a beszámoló eleget tesz azon legfontosabb feladatának, hogy a független jegybank működéséről – a törvényben meghatározott keretek között – hiteles és ellenőrizhető áttekintést adjon, amely éppen megbízhatósága okán járul hozzá a Nemzeti Bank iránti közbizalom megőrzéséhez.

Budapest, 2010. június 3.

dr. Balassa Ákos
FB-elnök

Baranyay László
FB-tag

dr. Csányi Gábor
FB-tag

dr. Kajdi József
FB-tag

Karácsony Imréné
FB-tag

dr. Szényei Gábor András
FB-tag

dr. Urbán László
FB-tag

dr. Várhegyi Éva
FB-tag

Mellékletek

A beszámolási időszak alatt megtartott FB-ülések időpontjai, valamint a megtárgyalt napirendi pontok

2009. SZEPTEMBER 10.

1. Az MNB 2009. I. félévi gazdálkodása, a 2009. évre tervezett beruházások helyzete
2. A Bankbiztonság szervezeti egységnek a banküzemet veszélyeztető kockázatokat kezelő tevékenységével kapcsolatos tapasztalatok
3. Az MNB külső kommunikációs tevékenysége (tapasztalatok, költségek)
4. A belső ellenőrzési szervezet időszerű feladatairól
 - a) A BEL megbízása a Pénzverő Zrt. tulajdonosi ellenőrzésének végzésével
 - b) A BEL 2009. évi ellenőrzési tartalékkapacitásának felhasználása
5. Vizsgálatok kezdeményezése

2009. OKTÓBER 15.

1. Az MNB 2010. évi pénzügyi tervezési irányelvei
2. A beruházások tervezésének, jóváhagyásának, előkészítésének, lebonyolításának és értékelésének rendje
3. Végkielégítések az MNB-ben (2007–2009)
4. Vizsgálat kezdeményezése
5. Tárgyi eszköz- és készletgazdálkodás, a készletek nyilvántartása, leltározása (belső ellenőrzési jelentés)

2009. NOVEMBER 12.

1. Az MNB 2009. I-III. negyedévi gazdálkodása
2. A külföldi kiküldetések céljai és költségei, ezek értékelése (2008–2009)
3. A Belső ellenőrzés összefoglalója az informatikai vizsgálatok főbb következtetéseiről, tanulságairól
4. A 2010. évi előzetes belső ellenőrzési munkaterv
5. Az FB 2010. évi költségterve

2009. DECEMBER 17.

1. A 2010. évi belső ellenőrzési munkaterv
2. Az FB 2010. évi munkaterve
3. A belső ellenőrzési szervezet 2009. évi tevékenységének értékelése

Zárt ülés:

Az Fb-titkárság munkatársai 2009. évi tevékenységének értékelése

2010. JANUÁR 14.

1. Az MNB 2010. évi pénzügyi terve
2. A Belső ellenőrzés 2009. évi beszámolója
3. A Felügyelő Bizottság 2008–2009. évi működésének tapasztalatai (az elnök előterjesztése)

2010. FEBRUÁR 11.

1. Az MNB-ben folyó kutatási tevékenység, kapcsolatok a tudomány szférájával
2. Az elkötelezettség/elégedettség helyzete, a HAJÓ-projekttel kapcsolatos intézkedések tapasztalatai nyomán is (a jelenlegi ismeretek szerint)
3. A Felügyelő Bizottság ügyrendjének módosítása (az MNB Alapító Okirata módosításával összhangban)

2010. FEBRUÁR 25.

1. Jelentés „Az MNB belső működésével kapcsolatos kockázatok kezelésének tapasztalatai” tárgyban végzett vizsgálatról

2010. MÁRCIUS 11.

1. Az MNB 2009. évi gazdálkodása
2. A 2009. évi befejezésre tervezett kiemelt beruházás(ok) megvalósulása (számítástechnikai gépterem kialakítása az „A” épületben; az „A” épület volt emissziós területén munkahelyek kialakítása)
3. Az informatikai stratégia megvalósulásának helyzete, további kilátások
4. Az MNB peres ügyei, a követelések megtérülése 2009-ben

2010. ÁPRILIS 15.

1. Az MNB tulajdonosi érdekeltségébe tartozó vállalkozások 2009. évi gazdálkodása és a 2010. évi kilátások, a tulajdonosi funkciók gyakorlása
2. A Logisztikai Központ üzemelésének 2009. évi tapasztalatai
3. Emberierőforrás-gazdálkodás, a bónuszrendszer működésének és a vezetők teljesítménye értékelésének tapasztalatai (2009)
4. a) Az MNB 2009. évi mérlege és eredménykimutatása
b) Az FB jelentése a Részvényes részére az MNB 2009. évi mérlegéről és eredménykimutatásáról
5. A kiszervezett MNB-tevékenységek áttekintése (belső ellenőrzési jelentés)
6. A Bankjóléti Kft. végelszámolása (belső ellenőrzési jelentés)
7. Javaslat az FB általi iratkezelés egyes szabályairól

2010. MÁJUS 19.

1. Az MNB 2010. I. negyedévi gazdálkodása
2. A Vezetői Bizottság – mint konzultatív testület – működésének tapasztalatai
3. Ingatlan- és helyiséggazdálkodás 2008–2009-ben
4. Az FB tagjainak közös beszámolója az Országgyűlésnek

2010. JÚNIUS 3.

1. A Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága tagjainak közös beszámolója az Országgyűlésnek a Felügyelő Bizottság éves munkájáról (elfogadás)
2. Ajánlás az FB 2010/2011. évi munkatervéhez

A belső ellenőrzési szervezet vizsgálatainak témái és az FB hatáskörébe tartozó lényegesebb megállapításainak, ajánlásainak összefoglalása

I. A BESZÁMOLÁSI IDŐSZAKBAN VÉGZETT, AZ FB HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ BELSŐ ELLENŐRZÉSI VIZSGÁLATOK TÉMÁI

1. Internetportál vizsgálata (13/2009.)
2. Beszerzési tevékenység tárgyában készített 5/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (14/2009.)
3. A Beszerzési workflow tárgyában készített 14/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (16/2009.)
4. A Magyar Pénzverő Zrt. telephelyén tárolt nemesfémek mennyiségének ellenőrzéséről (19/2009.)
5. Euclid rendszer informatikai vizsgálata (20/2009.)
6. Béreلسzámolás folyamata tárgyában készített 43/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (22/2009.)
7. Szak és közművelődési könyvtár működtetése tárgyában készített 43/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (23/2009.)
8. Számítástechnikai eszközökkel és készletekkel történő gazdálkodás tárgyban készített 28/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (24/2009.)
9. Külső, nemzetközi adatszolgáltatási rendszer működése tárgyban készített 28/2006. sz. jelentés utóvizsgálata (25/2009.)
10. A TŰK titkos ügyiratkezelő rendszer tárgyában készített 32/2006. sz. jelentés utóvizsgálata (26/2009.)
11. Az IKR rendszer tárgyában készített 21/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (27/2009.)
12. Postai elszámolásforgalmi ügyletek tárgyában készített 29/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (28/2009.)
13. A bankjegyek és érmék szállítása tárgyban készített 12/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (29/2009.)
14. A védelmi célú készpénzkészlet 2007. évi leltározásának ellenőrzése tárgyában készített 4/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (30/2009.)
15. A Cebamail-rendszer informatikai vizsgálata tárgyában készített 26/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (32/2009.)
16. Forint- és devizaszámla-vezetés, kondíciók meghatározása tárgyában készített 21/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (33/2009.)
17. Külső kommunikáció és publikáció tárgyában készített 18/2008. sz. jelentés utóvizsgálata (36/2009.)

18. A Windows 2000 szerver operációs rendszer tárgyában készített 27/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (39/2009.)
19. A digitális aláíró és titkosító infrastruktúra (PKI) tárgyában készített 33/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (40/2009.)
20. A Kondor+ rendszer vizsgálata (44/2009.)
21. A VIBER-t támogató CAS és SWIFT Alliance rendszerek informatikai vizsgálata (48/2009.)
22. Munkáltatói önkéntes nyugdíjpénztári kifizetések tárgyában készített 51/2007. sz. jelentés utóvizsgálata (49/2009.)
23. A Magyar Pénzverő Zrt. telephelyén tárolt nemesfémek mennyiségének ellenőrzéséről (51/2009.)
24. A stratégiai célú készpénzkészlet 2009. évi leltározásának ellenőrzése (52/2009.)
25. Inforex rendszer informatikai vizsgálata (53/2009.)
26. Forint- és devizaszámla-vezetés, kondíciók meghatározása tárgyában készített 33/2009. sz. utóvizsgálati jelentés utóvizsgálata (56/2009.)
27. Informatikai beszerzések tárgyában készített 10/2009. sz. jelentés utóvizsgálata (59/2009.)
28. Kiszervezett tevékenységek (2/2010.)
29. Az MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. végelszámolási folyamatának vizsgálata (3/2010.)
30. Fizetési mérleg feldolgozó rendszer informatikai vizsgálata (5/2010.)
31. A belföldi elszámoló központ informatikai kapcsolatának (KID) vizsgálata (10/2010.)
32. Banküzembiztonság (a Bank biztonsági és vagyonvédelmi rendszerének vizsgálata) (13/2010.)

II. A BELSŐ ELLENŐRZÉSI SZERVEZET – AZ FB HATÁSKÖRÉBE TARTOZÓ TÉMÁKRA VONATKOZÓ – 2009. ÉVI VIZSGÁLATAI SORÁN TETT (A BESZÁMOLÓBAN NEM SZEREPLŐ) FONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSAINAK, AJÁNLÁSAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA

A kiszervezett tevékenységek vizsgálata kitért a vásárolt szolgáltatások elemzésére és a kiszervezéssel járó működési kockázatok kezelésére. Ez utóbbi vizsgálata során megállapította, hogy a Bank alapfunkciót érintő tevékenységet nem szervezett ki és rendelkezik általános, erőforrás-kiesésekre szóló akciótervekkel. A kiszervezendő tevékenységekhez kapcsolódó döntés-előkészítő dokumentumok tartalmazzák a kiszervezés emberi erőforrásra, minőségi változásokra, biztonsági kérdésekre gyakorolt hatását, az elmúlt évek jelentősebb kiszervezéseinél pedig költség-haszonelemzést is. A vizsgált előterjesztéseket megfelelő szinten hagyták jóvá. A szállítók kiválasztása szabályszerűen történt. A vizsgált szerződéseket a belső ellenőrzési szervezet rendben találta, az MNB érdekeinek védelmében a szerződésekbe megfelelő biztonsági és garanciális (jogi, pénzügyi) feltételeket épített be. A vizsgált pénzügyi elszámolások rendben történtek. A szolgáltatások megfelelőségét nem egységesen, de visszamérik. Vitás ügy, illetve jelentős probléma ezzel kapcsolatban nem merült fel. Néhány kisebb tevékenység esetében az MNB a visszajelzések, visszamérések alapján a visszaszervezés lehetőségét megvizsgálta, illetve döntött róla.

A tárgyi eszköz és készletgazdálkodás ellenőrzése során a belső ellenőrzési szervezet megvizsgálta a gazdálkodási folyamat hatékonyságát, az eszközök karbantartásának, szerelésének és hasznosításának szabályszerűségét, az eszközbeszerzések ésszerűségét, valamint azok (számviteli) nyilvántartási és leltárkészítési folyamatait. A tárgyi eszköz és készletgazdálkodás folyamatát és a kapcsolódó kockázatok kezelését megfelelőnek találta, javaslataik a szabályozás pontosítását és folyamatba épített kontrollok javítását célozták. A kontrollok javítását célozta a döntési mechanizmus kialakítására tett intézkedési javaslat azokra az esetekre, amikor a lefektetett irányelvektől eltérő hasznos élettartam és amortizációs kulcs kerül alkal-

mazásra. A számviteli nyilvántartások minőségére vonatkozó javaslatok az amortizációs kulcsokat meghatározó cikklista racionalizálására és az eszköz kartonok kötelező elemeinek kontrolljára vonatkoztak.

Az **informatikai beszerzések** vizsgálata során a belső ellenőrzési szervezet ellenőrizte a beszerzések megfelelő szintű jóváhagyását, a beszerzési összegekhez kötött eljárások kiválasztását, az összevonások megvalósulását és az intézményesített eljárási rendek (Beszerzési Bizottság) működését. Auditálta az ajánlatbekérések és értékelések menetét, az egyes beszerzésekhez kapcsolódó összeférhetlenségi nyilatkozatok meglétét. Megvizsgálta az MNB pénzügyi teljesítéseit, az elszámolások és a beszerzett eszközök számviteli rögzítését. Az informatikai beszerzések folyamatát a belső ellenőrzés megfelelőnek találta. Javasolataik a középtávú informatikai stratégia éves felülvizsgálatára, a folyamatokat támogató SAP rendszer üzletmenet folytonosságát biztosító akcióterv frissítésére, valamint a kis értékű beszerzések egységes dokumentálására vonatkoztak.

Az **informatikai vizsgálatok** túlnyomó része a jegybanki alapfunkciókat támogató rendszerek ellenőrzésére irányult:

- Az **Euclid** rendszer informatikai vizsgálata megállapította, hogy az értékpapír forgalmat támogató rendszer az MNB informatikai hálózatának egy szeparált részén található, felügyelete és karbantartása jelentős mértékben háttérbe szorult. A belső ellenőrzési szervezet a rendszer prioritásának, azaz a magas rendelkezésre állás biztosításának megfelelő felügyeleti és karbantartási lépéseket szorgalmazott.
- Az üzletkötést támogató **Kondor+** rendszer auditja hozzájárult ahhoz, hogy a folyamatban lévő hardver és szoftver frissítése által az új környezet kontrolljai hatásosabbá váljanak. A kialakítandó hardver infrastruktúrából származó kockázatok tudatos vállalása érdekében az érintett vezetők kiegészítő tájékoztatását javasolta a belső ellenőrzési szervezet.
- A pénzforgalmi kiegyenlítésben jelentős szerepet játszó, VIBER-t támogató **CAS és SWIFT Alliance** rendszerek vizsgálata során megfogalmazott intézkedési javaslatok, a fizetési üzenetek fokozott védelme érdekében, a kialakított jogosultságok szűkítésére irányultak.
- Az **Inforex** rendszer – amely egy deviza- és forintfizetések bonyolítására alkalmas levelező, elszámolási és analitikus számlavezető rendszer, amely az MNB elszámolási és számlavezetési tevékenységét végzi – informatikai vizsgálata a rendszer magas prioritású besorolásának megfelelő kontrollok kialakítását szorgalmazta a jogosultsági rendszer, az információ biztonsági szint és a dokumentáltság megerősítésével.
- A **Fizetési mérleg** feldolgozó rendszer (FMR) informatikai vizsgálata a hozzáférési jogosultságok és az üzemeltetési dokumentáció frissítésére fogalmazott meg intézkedési javaslatot.
- A külső szolgáltató által üzemeltetett **Internetportál** vizsgálata keretében a közzétételi folyamat kontrolljainak erősítésére, a jogosultságok frissítésére, valamint a külső szolgáltatóval kötött vállalkozási szerződésben rögzített jogok hatásosabb érvényesítése érdekében fogalmazott meg a belső ellenőrzési szervezet javaslatokat.

A Magyar Nemzeti Bank
Felügyelő Bizottsága tagjainak közös beszámolója
az Országgyűlésnek
a Felügyelő Bizottság éves munkájáról

2009. június–2010. június

Nyomda: D-Plus
H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19–21.

MAGYAR NEMZETI BANK
Felügyelő Bizottság

MNB/10622/2010.

Dr. Schmitt Pál úrnak,
a Magyar Országgyűlés elnökének

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény 52/D. §-a értelmében az MNB Felügyelő Bizottságának tagjai – amely testület az Országgyűlés által megválasztott elnökből és tagokból, valamint a pénzügyminiszter által megbízott tagokból áll – beszámolási kötelezettséggel tartoznak az őket megválasztó Országgyűlésnek és az őket megbízó pénzügyminiszternek. A Felügyelő Bizottság ügyrendje szerint az FB tagjai ezen kötelezettségüknek évente közös beszámoló készítésével tesznek eleget, amelyet – a kialakult gyakorlat szerint – minden év júniusában nyújtanak be.

Az említett törvény 52/B. §-a szerint az MNB Felügyelő Bizottsága a korábbi Országgyűlés által 2007. december 3-án megválasztott tagjainak, valamint a pénzügyminiszter által ezután megbízott tagjainak megbízatása az új Országgyűlés megalakulásával lejárt, de működését mindaddig folytatja, amíg az Országgyűlés az új felügyelő bizottság tagjait megválasztja.

Az MNB Felügyelő Bizottsága 2010. június 3-i ülésén elfogadta tagjainak közös beszámolóját, és azt – a beszámolási kötelezettséget a jogfolytonosság elvének megfelelően értelmezve – az új Országgyűlés, valamint az államháztartásért felelős miniszter rendelkezésére bocsátja.

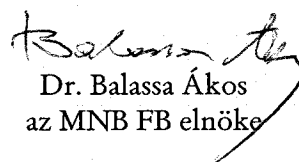
Az MNB Felügyelő Bizottságának megbízása alapján a „A Magyar Nemzeti Bank felügyelő bizottsága tagjainak közös beszámolója az Országgyűlésnek a Felügyelő Bizottság éves munkájáról” c. beszámolót a melléklet szerint az Országgyűlés számára megküldöm.

Jelen levülelemhez Baranyay László FB-tag kérésére csatolásra kerül véleménye a felügyelő bizottság számára a törvényben az MNB működésének folyamatos ellenőrzésére korlátozásokkal meghatározott feladat- és hatásköréről. Az FB e véleményét – kompetencia híján – nem tárgyalta.

Budapest, 2010. június 4.

Melléklet

Tisztelettel:

Dr. Balassa Ákos
az MNB FB elnöke

A Magyar Nemzeti Bank tevékenysége ellenőrzésének néhány tapasztalata, problémája
(különvélemény az MNB FB Országgyűlési beszámolójához)

Az MNB, mint az ország jegybankja, az amerikai és az európai központi bankokhoz hasonlóan, alapfeladatai ellátása – pénzkibocsátás, árstabilitás, kamatpolitika stb. – során független, egyes értelmezések szerint autonóm státusban van. A jegybankok függetlenségüket elsősorban a kormánytól való függetlenségként értelmezik. Az Európai Unió szabályai, a csatlakozáskor elfogadott uniós jog a független jegybank tevékenységét igen fontosnak tartja, annak érvényesülését rendszeresen vizsgálja.

A jegybank tevékenységének gazdálkodási aspektusát mindenütt alaposan és sokszor párhuzamosan is vizsgálják, felügyelő/ellenőrző bizottságok, a számvevőszékek és a könyvvizsgálók bevonásával. Ez azonban a jegybank által felhasznált pénzeszközök igen csekély része.

Tekintettel a világban kialakult új helyzetre, amelyben a központi bankok szerepe, feladatai jelentősen megnövekedtek (a bankrendszer stabilitásának őrzése, bankok tőke és likviditási helyzetének megerősítése speciális módszerekkel, a nemzetközi pénzügyi intézmények nyújtotta mentőcsomagok kezelése, tájékoztató jelentések a kapott pénzek felhasználásáról, az ország gazdasági helyzetéről stb.), megfontolandónak tartanám a jegybank külső ellenőrzésének kibővítését. A felügyelő bizottság tagjaként, saját ellenőrző tevékenységünk során, legutóbb a működési kockázatok vizsgálata esetében ütköztünk bele az ellenőrzés – kisebbségi véleményünk szerint – szűkre szabott korlátaiba. Ennek módosítása a megváltozott helyzetre tekintettel indokolt lenne, ezért FB tagságunk befejezéséhez közeledve, a parlamenti beszámolóhoz csatolt e véleményemben javaslom a törvényhozásnak, hogy tekintse át és módosítsa a jegybank külső ellenőrzésének törvényi kereteit. Ez egyrészt jelenthetné a felügyelő bizottság hatáskörének szélesítését, saját ellenőrző apparátusának megnövelését, esetleg a svéd jegybank által követett gyakorlat átvételét, ahol az FB-nek saját ellenőrző apparátusa van. Célszerű lenne a jegybanki alaptevékenység ellenőrzési kereteinek áttekintése is, amelyre más országokban is törekszenek. Minderre jelenlegi státuszomban nem teszek konkrét megoldási javaslatokat, de FB tagságom megszűnte után, elképzeléseimet részletesen kifejtve, amennyiben erre a testület igényt tart, a törvényhozás illetékes bizottságának rendelkezésére bocsátom.

Budapest, 2010. június 3.

Bárányai László

A fenti különvéleményhez egyetértőleg csatlakozom.

Budapest, 2010. június 3.

dr. Szényei Gábor András